

บทที่ 2

อาณาจักรแฟรงก์

เค้าโครงเรื่อง

1. ลักษณะทั่วไปของพวกแฟรงก์ และราชวงศ์สำคัญ
  - 1.1 ราชวงศ์เมโรวิงเจียน
  - 1.2 ราชวงศ์คาโรลิงเจียน
2. พัฒนาการของราชวงศ์คาโรลิงเจียน ภายหลังจากจักรพรรดิชาร์ลเลอมาญ

สาระสำคัญ

1. ลักษณะทั่วไปของพวกแฟรงก์

พวกแฟรงก์มีรูปร่างสูงใหญ่ ผิวขาว ตาสีฟ้าหรือสีเทา ผมสีทอง มีภูมิลำเนาอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำไรน์ และแม่น้ำมอแซลล์ ต่อมาได้มาตั้งถิ่นฐานบริเวณแคว้นกอล ราชวงศ์สำคัญของอาณาจักรแฟรงก์ 2 ราชวงศ์

1.1 ราชวงศ์เมโรวิงเจียน (Merovingian Empire)

กษัตริย์สำคัญคือ กษัตริย์โคลวิส ได้แผ่ขยายดินแดนไปอย่างกว้างขวาง สภาพการณ์ต่าง ๆ ของสมัยราชวงศ์เมโรวิงเจียน ระบบกษัตริย์ การปกครอง การศาล การเงิน ศาสนา เศรษฐกิจและสังคม การศึกษาความเสื่อมของราชวงศ์เมโรวิงเจียน

1.2 ราชวงศ์คาโรลิงเจียน (Carolingian Empire)

ชาร์ลส์ มาร์เทล สมุหราชสำนักคนสุดท้ายของราชวงศ์เมโรวิงเจียน กษัตริย์เปแปงที่ 3 ปฐมกษัตริย์ของราชวงศ์คาโรลิงเจียน จักรพรรดิชาร์ลเลอมาญ บทบาทและผลงานสำคัญของจักรพรรดิชาร์ลเลอมาญ

2. พัฒนาการของราชวงศ์คาโรลิงเจียนภายหลังจักรพรรดิชาร์ลเลอมาญ
พระเจ้าหลุยส์ผู้ใจบุญ การแบ่งแยกอาณาจักรแฟรงค์ เอกสารการแบ่ง
อาณาจักรแฟรงค์ ค.ศ. 814 สนธิสัญญาแวร์ดีง ค.ศ. 843 และความเสื่อมของ
อาณาจักรแฟรงค์

จุดประสงค์การเรียนรู้

หลังจากศึกษาบทนี้แล้ว นักเรียนสามารถ

1. อธิบายลักษณะทั่วไปของพวกแฟรงค์ได้ เปรียบเทียบบทบาทและผลงาน
ของกษัตริย์โคลวิสในราชวงศ์เมโรวิงเจียนกับกษัตริย์ชาร์ลเลอมาญในราชวงศ์
คาโรลิงเจียนได้
2. อธิบายความเจริญและความเสื่อมของอาณาจักรแฟรงค์ได้

ความนำ

ในบทที่ 2 นี้ จะศึกษาลักษณะทั่วไปของพวกอนารยชนเผ่าแฟรงค์ซึ่งเข้ามาตั้งถิ่นฐานถาวรบริเวณแคว้นกอลอยู่ทางภาคตะวันตกของยุโรป อาณาจักรแฟรงค์มี 2 ราชวงศ์คือ ราชวงศ์เมโรวิงเจียนและราชวงศ์คาโรลิงเจียน ซึ่งแต่ละราชวงศ์มีผู้นำที่มีความสามารถมาก ได้แก่ กษัตริย์โคลวิสแห่งราชวงศ์เมโรวิงเจียน กษัตริย์เปแปงที่ 3 และจักรพรรดิชาร์ลเลอมาญแห่งราชวงศ์คาโรลิงเจียนเป็นต้น ต่อมาเกิดการแบ่งอาณาจักรแฟรงค์หลายครั้ง ครั้งที่สำคัญคือตามสนธิสัญญาแวร์ดิง ค.ศ. 843 อาณาจักรแฟรงค์ถูกแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ต่อมาดินแดนเหล่านี้ได้พัฒนามาเป็นประเทศฝรั่งเศส อิตาลี และเยอรมัน

1. ลักษณะทั่วไปของอาณาจักรแฟรงค์ และราชวงศ์สำคัญ

พวกอนารยชนเยอรมันเข้ามารุกรานจักรวรรดิโรมันตะวันตกที่โรมสลายตัวไปใน ค.ศ. 476 ได้ตั้งถิ่นฐานตามบริเวณต่าง ๆ ของยุโรป ในบรรดาอนารยชนเยอรมันเหล่านี้มีพวกแฟรงค์เป็นอนารยชนเผ่าที่มีความสำคัญมากเผ่าหนึ่ง พวกแฟรงค์มีรูปร่างสูงใหญ่ ผิวขาว ตาสีฟ้า หรือสีเทา ผมสีทอง มีภูมิลำเนาอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำไรน์และแม่น้ำมอแซลส์ ได้รับอนุญาตจากจักรพรรดิแห่งจักรวรรดิโรมันตะวันออกให้เข้ามาตั้งถิ่นฐานในแคว้นกอล พวกแฟรงค์สาขาที่สำคัญคือ ซาเลียนแฟรงค์ (Salian Franks) ภายใต้การนำของเมโรวี (Merovee) ได้รวบรวมกำลังต่อต้านการรุกรานของพวกอื่น ๆ ได้สำเร็จ และสร้างอาณาจักรแฟรงค์ (Frank Empire) ถาวรขึ้น มีราชวงศ์สำคัญ 2 ราชวงศ์ คือ ราชวงศ์เมโรวิงเจียน (Merovingian Empire, ค.ศ. 481-754) และราชวงศ์คาโรลิงเจียน (Carolingian Empire, ค.ศ. 754-843)

1.1 ราชวงศ์เมโรวิงเจียน

กษัตริย์โคลวิส

กษัตริย์โคลวิส (Clovis ค.ศ. 481-511) เป็นกษัตริย์แฟรงค์ที่มีความสามารถมาก เสริมสร้างอำนาจอาณาจักรแฟรงค์จนเป็นปึกแผ่นเข้มแข็งในแคว้นกอล และทำให้ชนชาติแฟรงค์มีความสำคัญมากในยุโรปตะวันตก ได้สถาปนาราชวงศ์เมโรวิงเจียนขึ้นตามชื่อบรรพบุรุษ คือ เมโรวี (Merovee) ปกครองพวกแฟรงค์ได้สำเร็จ อาณาจักรแฟรงค์เป็นปึกแผ่นมากกว่าดินแดนของพวกอนารยชนเยอรมันสาขาอื่น ๆ¹

---

¹ Stewart C. Easton, *The Heritage of the Past : From the Earliest Times to the Close of the Middle Ages* (New York : Holt, Rinehart and Winton, 1960) PP. 439-40.

การแผ่อำนาจขยายดินแดนของกษัตริย์โคลวิส

ใน ค.ศ. 486 กษัตริย์โคลวิสมีชัยชนะเหนือกองทัพโรมันที่ปกครองบริเวณแม่น้ำเซนถึงแม่น้ำลัวร์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแคว้นกอล กษัตริย์โคลวิสได้ครอบครองดินแดนกว้างใหญ่ บริเวณนี้ ได้ตั้งเมืองปารีสซึ่งอยู่บนฝั่งแม่น้ำเซนให้เป็นเมืองหลวง บริเวณนี้เรียกว่า นอยสเตรีย หรือนิวแลนด์ (Neustria หรือ New Land)

ใน ค.ศ. 496 กษัตริย์โคลวิสไปรุกรานชนชาติออลemani (Alemanni) หลังจากเอาชนะพวกแฟรงค์สาขาอื่น ๆ ได้หมดแล้ว การทำสงครามกับพวกออลemaniมีความสำคัญเป็นพิเศษ เพราะกษัตริย์โคลวิสประสบกับความยากลำบากมากในการเอาชนะพวกออลemani จึงได้สาบานกับพระผู้เป็นเจ้าของมเหสีโคลทิลดา (Clotilda) ที่นับถือศาสนาคริสต์ว่า ถ้าพระองค์ชนะศึกออลemani พระองค์จะหันมานับถือศาสนาคริสต์ด้วย ใน ค.ศ. 496 กษัตริย์โคลวิสชนะพวกออลemani จึงได้หันมานับถือศาสนาคริสต์¹ และประชาชนในอาณาจักรแฟรงค์กลายเป็นคริสต์ศาสนิกชนด้วย เหตุการณ์ครั้งนี้มีผลทางการเมือง คือ การนับถือศาสนาคริสต์ทำให้กษัตริย์โคลวิสได้รับการสนับสนุนจากสันตะปาปาและพระในคริสต์ศาสนาตามดินแดนต่าง ๆ เหตุการณ์ครั้งนี้มีความสำคัญต่ออาณาจักรแฟรงค์ซึ่งเป็นดินแดนของพวกอนารยชนมาก กษัตริย์โคลวิสได้สร้างโบสถ์ขึ้นที่เมืองปารีสชื่อว่า Holy Apostles

นอกจากนี้ กษัตริย์โคลวิสยังได้รับการยอมรับจากจักรพรรดิอนาสตาซิอุส (Emperor Anastasius) แห่งจักรวรรดิโรมันตะวันออก ให้อยู่ในตำแหน่งกงสุล (Consul) ดังนั้นพวกแฟรงค์จึงได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของจักรวรรดิโรมันตะวันออก ซึ่งมีผลดีคือ ทำให้ง่ายต่อการเป็นมิตรกับพวกกัลโล-โรมัน ซึ่งเป็นคนพื้นเมืองเดิม มีผลทำให้ภาษาละตินเข้ามาแทนที่ภาษาเยอรมันเดิม ต่อมาได้พัฒนาเป็นภาษาฝรั่งเศสในที่สุด

ใน ค.ศ. 507 กษัตริย์โคลวิสสามารถเอาชนะพวกวิสิกอธ ซึ่งนับถือนิกายเอเรียน (Arianism) กษัตริย์โคลวิสได้ใช้สาเหตุทางศาสนาเป็นเครื่องมือทำสงครามกับพวกวิสิกอธ จนต้องถอยร่นเข้าไปในสเปน กษัตริย์โคลวิสจึงได้ครอบครองดินแดนของพวกวิสิกอธ ซึ่งอยู่ทางภาคใต้และภาคตะวันตกเฉียงเหนือของแคว้นกอล คือ แคว้นอะควิตาเนีย (Aquitania) และ แคว้นอควิตแตน (Aquitaine)

การปราบปรามพวกแฟรงค์ด้วยกัน กษัตริย์โคลวิสใช้วิธีการหลายรูปแบบ มีเล่ห์เหลี่ยมต่าง ๆ เพื่อให้ได้ดินแดน เช่น การรบทำสงคราม การส่งคนไปลอบฆ่า การยุให้ทายาทแย่ง

---

¹Easton, P.439

ราชสมบัติ เช่น ลูกฆ่าพ่อ แล้วกษัตริย์โคลวิสจะส่งคนไปแสดงความยินดี และลงฆ่าลูกผู้ฆ่าพ่อ คนนั้นเสีย กษัตริย์โคลวิสก็จะได้ดินแดนโดยไม่ต้องรบ

กล่าวสรุป ความสำเร็จของกษัตริย์โคลวิส นอกจากพระองค์มีความสามารถในการทำสงคราม มีเล่ห์เหลี่ยมในการได้ดินแดนโดยไม่ต้องทำการรบแล้ว และการที่พระองค์หันมานับถือศาสนาคริสต์แทนนิกายเอเรียนเดิม ทำให้พระองค์ได้รับความสนับสนุนจากคณะบาทหลวงในแคว้นกอล

ใน ค.ศ. 511 กษัตริย์โคลวิสสิ้นพระชนม์ อาณาจักรแฟรงก์ที่มีความเป็นปึกแผ่นและมีฐานะเป็นรัฐนาในยุโรปตะวันตก ถูกแบ่งตามกฎหมายและประเพณีของชนเผ่าแฟรงก์ที่กำหนดว่ามรดกจะต้องแบ่งเป็นสัดส่วนเท่า ๆ กันตามจำนวนบุตรชาย ดังนั้นอาณาจักรแฟรงก์ถูกแบ่งออกเป็น 4 ส่วนตามจำนวนโอรสทั้ง 4 พระองค์ของกษัตริย์โคลวิส ต่างตั้งเมืองหลวงของตนขึ้นมา 4 แห่ง คือ เมืองเมทซ์ (Metz) เมืองออร์ลีอันส์ (Orleans) เมืองปารีส (Paris) และเมืองซัวส์ซองส์ (Soissons) ในระยะนี้มีการขยายดินแดนไปทางภาคตะวันออก บริเวณแม่น้ำเอลบี โจมตีดินแดนของพวกกลอมบาร์ดและพวกออสโตรโกทแถบภูเขาแอลป์ เนื่องจากการสงครามสู้รบกัน ในที่สุดบรรดาโอรสทั้ง 4 พระองค์ มีชีวิตอยู่เพียงพระองค์เดียว คือ กษัตริย์โลธาร์ (Lothair) มีผลทำให้อาณาจักรแฟรงก์กลับมาเป็นปึกแผ่นอีกครั้งหนึ่ง ระหว่าง ค.ศ. 538-561 หลังจากการสิ้นพระชนม์ของกษัตริย์โลธาร์ ใน ค.ศ. 561 อาณาจักรแฟรงก์ถูกแบ่งออกเป็น 4 ส่วนอีกครั้งตามจำนวนโอรส แต่เนื่องจากการทะเลาะวิวาทแย่งชิงอำนาจกัน ในที่สุดอาณาจักรแฟรงก์ได้ถูกรวมกันเข้าเหลือเพียง 2 ส่วน คือ

1. ออสตราเชีย (Austria) มีเมืองเมทซ์เป็นเมืองหลวง ได้แก่ ดินแดนทางตะวันออกของอาณาจักรบริเวณลุ่มแม่น้ำไรน์ มีประชากรและวัฒนธรรมแบบดิวตอนิค

2. นอยสเตรีย (Neustria) มีเมืองซัวส์ซองส์เป็นเมืองหลวง ได้แก่ดินแดนช่องแคบอังกฤษ บริเวณแม่น้ำเซน มีประชากรและวัฒนธรรมแบบกัลโล-โรมัน

ในระหว่าง ค.ศ. 613-629 กษัตริย์โลธาร์ที่ 2 (Lothair II) ซึ่งเป็นโอรสองค์สุดท้ายได้รวบรวมอาณาจักรทั้งสองและแคว้นเบอร์กันดีเข้าด้วยกัน ปกครองอาณาจักรแฟรงก์ในฐานะกษัตริย์เพียงพระองค์เดียว เมื่อพระองค์สิ้นพระชนม์ ราชสมบัติตกเป็นของกษัตริย์เมโรวิงเจียนผู้สามารถองค์สุดท้าย คือ กษัตริย์แดโกเบิร์ต (Dagobert)¹ ได้ปกครองอาณาจักรแฟรงก์ตามลำพังตั้งแต่ ค.ศ. 629-639 พระองค์เป็นกษัตริย์ที่เข้มแข็งและมีผู้ช่วยที่สามารถ คือ บิชอปอานูฟ

---

¹James Westfall Thompson and Edgar Nathaniel Johnson, *An Introduction to Medieval Europe* (New York : W.W. Norton and Company, Inc. 1973)., P 234.

แห่งเมทซ์ (Bishop Arnulf of Metz) และเปเปงแห่งแลนเดน (Pepin of Landen) ซึ่งอยู่ในตำแหน่ง
สมุหราชสำนัก (Mayor of the Palace)

หลังจากกษัตริย์แคโรแบร์ตสิ้นพระชนม์แล้ว ไม่มีกษัตริย์ราชวงศ์เมโรวิงเจียน พระองค์ใด
มีความสามารถ ในตอนปลายศตวรรษที่ 7 กษัตริย์ราชวงศ์เมโรวิงเจียนทรงเป็นประมุข
แต่ในนาม (Do-Nothing Kings) อำนาจในการปกครองอาณาจักรที่แท้จริงอยู่ที่ข้าราชการ
ชั้นสูง คือ สมุหราชสำนัก ซึ่งเป็นงานที่มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับราชสำนัก

สภาพการณ์ต่าง ๆ ของสมัยราชวงศ์เมโรวิงเจียน

ระบบกษัตริย์

กษัตริย์เป็นประมุขสูงสุด มีอำนาจมากกว่าสมัยที่เป็นชนเผ่า เริ่มตั้งแต่กษัตริย์โคลวิส
ทรงดำเนินการปกครองด้วยพระองค์เองมากกว่าจะเรียกประชุมขุนนาง มีการเรียกประชุม
น้อยมาก กษัตริย์มีอำนาจในการแก้ไขกฎหมาย ประกาศกฎหมายใหม่ ประกาศสงคราม
การเก็บภาษี การศาล การส่งฆ่าคนโดยไม่ต้องไต่สวน

การปกครอง

การปกครองแบ่งเขตเป็นส่วน ๆ ตามแบบโรมัน แบ่งเป็นเมืองเรียกว่า ซิวิตาส (Civitas)
แต่ละเมืองมีขุนนางเรียกว่า เคาน์ (Count) ปกครองโดยได้รับแต่งตั้งจากกษัตริย์ หลาย ๆ เมือง
รวมเป็นเขต (District) ผู้ที่จะมาปกครองเขตจะต้องเป็นนายทหารเรียกว่า ดิวส์ (Duce) ซึ่งมี
อำนาจทางด้านการศาลด้วย

สภาของชนเผ่าเริ่มหายไป เมื่อเกิดสงคราม ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ทั้งฝ่ายทหารและ
ฝ่ายพลเรือนมาประชุมพร้อมกัน ส่วนพวกพระมีการประชุมอยู่เสมอ ในปลายสมัยรัชกาล
เมโรวิงเจียนได้รวมการประชุมทั้งหมดเข้าด้วยกัน โดยกำหนดให้มาประชุมกันทุกปี เรียกว่า
ฟีลด์ ออฟ มาร์ช (Field of March) มีทั้ง พระ ทหาร และพลเรือน ที่ประชุมจะทำหน้าที่พิพากษา
คดีสำคัญ ๆ จัดร่างกฎหมาย เป็นที่ปรึกษาของกษัตริย์ และจัดกำลังทหารเป็นกองทัพ

การปกครองส่วนภูมิภาคอยู่ภายใต้ขุนนางที่มีอำนาจมาก มีพระราชาคณะในท้องถิ่นเรียกว่า
vicar เป็นผู้ช่วย อำนาจส่วนกลางมักจะควบคุมไม่ถึง เพราะสภาพภูมิประเทศเป็น
อุปสรรค เป็นสาเหตุหนึ่งของความเสื่อมของราชวงศ์เมโรวิงเจียน

การศาล

ถ้าเป็นคดีเล็ก วิศวกรเป็นผู้ตัดสิน

ถ้าเป็นคดีใหญ่ ขุนนางผู้ปกครองแคว้นจะเป็นผู้ตัดสิน โดยมีคนธรรมดา 7 คน ร่วมพิจารณาตัดสินด้วย หรือบางครั้งขุนนางตัดสินคนเดียว

ส่วนคดีใหญ่ที่มีความสำคัญมาก เช่น การกบฏ ต้องไปขึ้นศาลของพระเจ้าแผ่นดิน หรือสมุหราชสำนัก ซึ่งเท่ากับว่า ต้องมาขึ้นศาลของสภา

การทหาร

ดิวิชั่น (Duce) เป็นตำแหน่งหัวหน้าทหารในแต่ละเขต ซึ่งมีขุนนางหลายคนเข้ามาอยู่ใต้อำนาจ ทหารชั้นผู้ใหญ่จะต้องเป็นผู้เลี้ยงดูทหารของตนเองทั้งกองทัพ

การเงิน

กษัตริย์ได้พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์มาจากที่ดิน ปกติจะไม่พอจ่าย ถ้ามีความจำเป็นด้านการเงินหรือต้องการจะให้รางวัลความดีความชอบแก่ผู้ใด กษัตริย์มักจะมอบที่ดินส่วนพระองค์ (Royal Estate) โดยมาเทียบเป็นราคาเงินให้เป็นการตอบแทน วิธีการแบบนี้เป็นอันตรายต่อกษัตริย์ เพราะเป็นการเพิ่มที่ดินและอำนาจให้แก่ขุนนาง ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ระบบฟิวด์เดิลโตมากขึ้น นับว่าเป็นความเสี่ยงอย่างหนึ่งของราชวงศ์เมโรวิงเจียน

ศาสนา

สถาบันศาสนาจัดว่าเป็นสถาบันโบราณที่มีอำนาจมาก ผู้บวชจะต้องได้รับอนุญาตจากกษัตริย์ ซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนของพระเจ้าบนพื้นพิภพ ที่มีอำนาจเหนือศาสนา

โดยทฤษฎี พระแต่ละองค์จะต้องประจำศาสนมณฑล ตำแหน่งบิชอปเป็นตำแหน่งที่เลือกโดยนักบวช (Clergy) และคนธรรมดา (Laymen) จากแต่ละศาสนมณฑล ในทางปฏิบัติ บิชอปจะต้องได้รับอนุญาตจากกษัตริย์หรือสมุหราชสำนัก บางครั้งกษัตริย์อาจจะให้ตำแหน่งแก่คนใกล้ชิด หรือขายตำแหน่งให้แก่คนที่ประมูลสูง ตำแหน่งบิชอปมีอำนาจ ร่ำรวยและมีอิทธิพลมาก นอกจากนี้ ได้สิทธิพิเศษ (Immunities) จากกษัตริย์ที่จะเรียกเก็บเงินบางประเภทจากประชาชน หรืออาจไม่ต้องเสียเงินบางประเภทให้กษัตริย์

ในตอนแรก ทางศาสนาได้ให้ความสนับสนุนราชวงศ์เมโรวิงเจียน ต่อมาเมื่อศาสนาเห็นว่า อาณาจักรจะเป็นอันตรายต่อสถาบันศาสนา พระจึงหาทางเพิ่มพูนอำนาจของศาสนา

เมื่อมีโอกาส เช่น ในสมัยกษัตริย์โลธาร์ที่ 2 ถูกบังคับให้ออกธรรมนูญสงฆ์ ซึ่งมีใจความสำคัญคือ

1. ให้เสรีภาพในการเลือกผู้บริหารคณะสงฆ์
2. ขยายอำนาจของศาลศาสนามากขึ้น
3. กษัตริย์จะต้องเคารพเจตจำนงอันมั่นคงต่อศาสนาของประชาชน

ด้านเศรษฐกิจและสังคม

สังคมในระบอบนี้ซบเซามากกว่าสมัยโรมันมาก บ้านเมืองขาดระเบียบวินัยและความมั่นคง สถานที่ที่รกร้างพัง คนในเมืองมีน้อย การค้าเกือบจะไม่มีเลย พ่อค้าที่มีอยู่บ้างก็เป็นพ่อค้าต่างชาติที่มาจากทางตะวันออก เช่น พวกยิว และพวกซีเรีย นำกระดาษปาปิรุส เสื้อผ้าแพรพรรณ งามช่าง และสินค้าอื่น ๆ มาขายเป็นครั้งคราว มีพ่อค้าชาวแฟรงค์อยู่บ้าง ทำการค้าเฉพาะในท้องถิ่น ของใช้ต่าง ๆ มักทำขึ้นในเขตแมนเนอร์ และทำสำหรับพอใช้เท่านั้น

ฐานะของชายและหญิงไม่เท่ากัน มีกฎหมายซาลิก (Salic Law) ซึ่งจัดว่าเป็นประมวลกฎหมายเยอรมันเก่าแก่ที่สุด ระบุถึง การจำกัดสิทธิผู้หญิง ไม่ให้ถือกรรมสิทธิ์ที่ดิน ซึ่งมีผลให้ทายาทที่เป็นชายเท่านั้นมีสิทธิสืบราชบัลลังก์เยอรมัน ข้อกำหนดของกฎหมายฉบับนี้มีความสำคัญอย่างมาก แม้กระทั่งในสมัยใหม่ เช่น เมื่อพระเจ้าวิลเลียมที่ 4 ทรงเป็นทั้งกษัตริย์แฟรงค์และกษัตริย์อาณาจักรแซนโนแวนอร์ของเยอรมัน ได้สิ้นพระชนม์ลงใน ค.ศ. 1837 พระราชนัดดา คือ พระบรมราชินีนาถวิกตอเรีย ทรงสืบราชสมบัติของพระองค์ในประเทศอังกฤษได้ แต่ไม่อาจจะรับราชสมบัติของแซนโนแวนอร์ได้

ด้านการศึกษา

อาณาจักรแฟรงค์มีประชากรที่อ่านและเขียนหนังสือไม่ได้ มีแต่พวกพระเท่านั้น ที่มีการศึกษาดี การศึกษานับว่าล่าหลังมาก เมื่อเทียบกับสมัยโรมัน

ความเสื่อมของราชวงศ์เมโรวิงเจียน

1. กฎและประเพณีของชนเผ่าเยอรมัน กำหนดให้แบ่งทรัพย์สินสมบัติรวมทั้งดินแดนให้แก่บุตรชายคนละเท่า ๆ กัน ทำให้อาณาจักรถูกแบ่งออกไป ซึ่งเป็นชนวนก่อให้เกิดสงครามชิงราชสมบัติ ทำให้กษัตริย์หรือเจ้าชายแต่ละพระองค์ต้องยอมอ่อนข้อให้กับบรรดาขุนนางเพื่อซื้อความจงรักภักดี และนำมาเป็นข้อต่อรองในการทำสงครามแย่งชิงราชสมบัติ

2. การมีอำนาจเพิ่มมากขึ้นของขุนนาง เนื่องจากความจำเป็นทางด้านเศรษฐกิจ และ ประเพณีนิยมที่กษัตริย์มักจะมอบที่ดินส่วนพระองค์ให้แก่ขุนนางเป็นค่าจ้าง เท่ากับเป็นการ เพิ่มอำนาจขุนนางท้องถิ่น ในขณะที่เดียวกันอำนาจส่วนกลางของกษัตริย์ก็ลดลงเรื่อย ๆ

3. การปกครองไม่มีประสิทธิภาพและไม่ทั่วถึง อำนาจขึ้นอยู่กับบุคคล ไม่ได้ขึ้นอยู่กับ กลไกการบริหารของอาณาจักร

1.2 ราชวงศ์คาโรลิงเจียน

ราชวงศ์คาโรลิงเจียนเกิดจากบุคคลสำคัญที่ดำรงตำแหน่งสมุหราชสำนัก (Mayor of the Palace) ของราชวงศ์เมโรวิงเจียน ได้สถาปนาตนเองเป็นกษัตริย์ของราชวงศ์ใหม่ คือ ราชวงศ์คาโรลิงเจียน สมุหราชสำนักคนสุดท้ายของราชวงศ์เมโรวิงเจียน คือ ชาร์ลส์ มาร์เทล (Charles Martel, ค.ศ. 714-741) เป็นบุตรของเปแปงที่ 2 ได้รับสมญาว่า ชาร์ลส์ ขุนหม้อ (Chareles, The Hammer) เนื่องจากการรบชนะพวกมัวร์ที่เมืองตูร์ และบัวติเออร์ (Battle of Tours) ใน ค.ศ. 732 โดยได้ รับความร่วมมือจากพวกกลอมบาร์ด ซึ่งอยู่ทางภาคเหนือของอิตาลี

การรบชนะครั้งนี้มีความสำคัญมาก กล่าวคือ

ครั้งนี้เป็นครั้งแรก นับเป็นเวลาหลายร้อยปีที่ประชาชนยุโรปที่เมืองตูร์และบัวติเออร์ ร่วมมือกันทำสงครามต่อสู้กับพวกมุสลิม โดยมีผู้นำร่วมกันคือ ชาร์ลส์ มาร์เทล เมื่อได้รับ ชัยชนะ ทำให้ประชาชนเกิดความศรัทธาที่จะสร้างเอกภาพขึ้นในยุโรป โดยอาศัยกฎหมาย และประวัติศาสตร์ร่วมกัน

การยุติการข้ามเทือกเขาพีราเนิสของพวกมัวร์ในสเปน ที่จะรุกรานโจมตีชุมชนคริสต์ ศาสนิกชนในยุโรปตะวันตก เท่ากับเป็นการเปิดโอกาสให้พวกแฟรงค์สามารถขยายอำนาจ ไปทางตะวันออก เพื่อสร้างเอกภาพให้กับยุโรปในที่สุด

การรบชนะครั้งนี้ ทำให้กษัตริย์ราชวงศ์เมโรวิงเจียน มีฐานะเป็นเจ็ดในปลายสมัย ของราชวงศ์เมโรวิงเจียน อำนาจการปกครองอยู่ที่สมุหราชสำนัก คือ ชาร์ลส์ มาร์เทล

ด้านศาสนจักร

ในระหว่าง ค.ศ. 738-739 สันตะปาปาเกรกอรีที่ 3 (Pope Gregory III) ส่งทูตและ บรรณาการมามอบให้ชาร์ลส์ มาร์เทล ผู้ปกครองอาณาจักรแฟรงค์เป็นการส่วนตัว แสดงถึง การยอมรับอำนาจและความสำคัญของสมุหราชสำนัก ชาร์ลส์ มาร์เทล ในฐานะประมุขของ

อาณาจักรแฟรงค์ หลังจากที่กษัตริย์เทียร์ที่ 4 (King Thierry IV) แห่งราชวงศ์เมโรวิงเจียนสิ้นพระชนม์ ใน ค.ศ. 737 ก็ไม่มีกษัตริย์องค์ใดปกครองจนกระทั่งชาร์ลส์ มาร์เทล สิ้นชีวิต

ใน ค.ศ. 739 และ ค.ศ. 740 สันตะปาปาเกรกอรีที่ 3 ได้ขอความช่วยเหลือจากชาร์ลส์ มาร์เทล ให้ปราบพวกลอมบาร์ดที่คุกคามศาสนจักรที่โรม สันตะปาปาขอรับรองให้ชาร์ลส์ มาร์เทลรับตำแหน่งกลสูงแห่งโรม (Consul of Rome) แต่ชาร์ลส์ มาร์เทล ปฏิเสธ เพราะไม่ต้องการเข้าไปพัวพันกับเหตุการณ์ในคาบสมุทรอิตาลี นอกจากนี้ชาร์ลส์ มาร์เทล ยังมีความสัมพันธ์อันดีกับพวกลอมบาร์ดในการช่วยเหลือต่อสู้กับพวกมัวร์ ดังนั้น ชาร์ลส์ มาร์เทล จึงไม่เห็นประโยชน์อันใดที่จะต้องเสี่ยงกับการเป็นศัตรูกับพวกลอมบาร์ดซึ่งเป็นมิตรที่ดี เมื่อสิ้นสมัยชาร์ลส์ มาร์เทล ความสัมพันธ์ระหว่างอาณาจักรแฟรงค์กับศาสนจักรยังไม่กระชับนัก

เมื่อชาร์ลส์ มาร์เทล สิ้นชีวิตใน ค.ศ. 741 ตำแหน่งสมุหราชสำนักตกแก่บุตรชายทั้งสองคือ คาร์โลมาน (Carloman, ค.ศ. 741-747) และเปแปงที่ 3 (Pepin III, ค.ศ. 751-768) ที่ปกครองอาณาจักรแฟรงค์ร่วมกัน แต่ไม่ได้รับความนิยมนจากประชาชน ดังนั้น จึงมีการแต่งตั้งบุคคลเชื้อสายราชวงศ์เมโรวิงเจียนให้เป็นกษัตริย์องค์ใหม่ คือ กษัตริย์ซิลเดอริกที่ 3 (King Childeric III, ค.ศ. 743-751) เป็นกษัตริย์แต่ในนาม อำนาจการปกครองที่แท้จริงยังคงอยู่ที่คาร์โลมาน และเปแปงที่ 3

เหตุการณ์โดยทั่วไป บ้านเมืองต้องปราบปรามพวกอนารยชนเผ่าอื่น ๆ อยู่ตลอดเวลา มีการพัฒนาการทางศาสนาที่น่าสนใจในเวลานี้ คือ การเผยแพร่คริสต์ศาสนาของนักบุญบอนนิฟัส (St. Boniface) ในอาณาจักรแฟรงค์ ซึ่งทำงานได้ผลดีมาก ทำให้ประชาชนจำนวนมากหันมานับถือศาสนาคริสต์ มีการสร้างเขตปกครองวัดระดับมหาวิหารขึ้น 4 เขต คือ ซาลส์บูร์ก (Salzburg) ไฟร์ซิงก์ (Freising) รีเกนสบูร์ก (Regensburg) และ पासเซา (Passau) ทั้งคาร์โลมาน และเปแปงที่ 3 เช่นเดียวกับชาร์ลส์ มาร์เทล ที่ตระหนักดีว่า นักบุญบอนนิฟัสในฐานะสังฆนายกแห่งเมืองเมทซ์ (Archbishop of Mainz) จะสร้างประโยชน์ให้แก่สกุลคาโรลิงเจียน และช่วยปฏิรูปสถาบันศาสนา ตลอดจนปรับปรุงบาทหลวงที่ขาดระเบียบ หย่อนวินัยไม่สามารถปฏิบัติภารกิจบ้านเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คาร์โลมานมีแนวโน้มส่วนตัวเรื่อยมาในการใช้ชีวิตรับใช้พระเจ้า มีการติดต่อกับสนทนาโดยตรงกับนักบุญบอนนิฟัส ปรากฏว่าใน ค.ศ. 747 คาร์โลมานประกาศสละอำนาจทางโลกออกบวชเป็นพระ (Monk) อยู่ที่วัดมอเต คาสซิโน (Monte Cassino Temple) อยู่ใกล้กรุงโรม ดังนั้นเปแปงที่ 3 ต้องรับตำแหน่งสมุหราชสำนักแต่ผู้เดียว รับผิดชอบการปกครองและการขยายอำนาจของสกุลคาโรลิงเจียน ซึ่งประสบผลสำเร็จสูงสุดใน ค.ศ. 751

เปแปงที่ 3 (Pepin III, the Short, ค.ศ. 751-768)

ความสำเร็จของเปแปงที่ 3 ในการสถาปนาเป็นปฐมกษัตริย์ของราชวงศ์คาโรลิงเจียนใน ค.ศ. 751 เนื่องมาจากความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมุหราชสำนักสกุลคาโรลิงเจียนกับสถาบันศาสนจักรที่โรม ผลประโยชน์ผูกพันที่ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ทำให้เปแปงที่ 3 สามารถสร้างสิทธิธรรม (Legitimacy) ของสกุลคาโรลิงเจียนในการยกฐานะจากสมุหราชสำนักมาเป็นกษัตริย์ราชวงศ์ใหม่ โดยอาศัยความเห็นชอบของศาสนจักร และได้รับการสนับสนุนจากสันตะปาปาซาคาเรียส (Pope Zacharias, ค.ศ. 741-752) ตลอดจนการสนับสนุนของขุนนาง มีการประชุมขุนนางแฟรงค์ที่เมืองซัวล์ซองส์ ใน ค.ศ. 751 ที่ประชุมตกลงแต่งตั้งให้เปแปงที่ 3 เป็นกษัตริย์โดยการเลือกตั้งและได้รับความเห็นชอบจากขุนนางในอาณาจักร (King by the Right of Election) ซึ่งต่างกับกษัตริย์ราชวงศ์เมโรวิงเจียน ที่เป็นกษัตริย์โดยชาติกำเนิด นอกจากนี้เปแปงที่ 3 ยังได้รับการเจิมน้ำมันศักดิ์สิทธิ์จากนักบุญบอนนิเฟส ซึ่งเป็นตัวแทนสันตะปาปาและอำนาจของพระเจ้าเป็นเจ้า พิธีกรรมทางศาสนาครั้งนี้ถือว่าเปแปงที่ 3 เป็นกษัตริย์แฟรงค์พระองค์แรกที่ได้รับการแต่งตั้งจากตัวแทนสันตะปาปา พระองค์จึงมีฐานะเป็นกษัตริย์โดยพระเมตตาบารมีของพระเจ้า (King by the Grace of God หรือ The Lord Anointed) ดังนั้น กษัตริย์ราชวงศ์คาโรลิงเจียนจึงมีภาระหน้าที่พิเศษเพิ่มจากกษัตริย์ราชวงศ์เมโรวิงเจียน คือ มีหน้าที่รับใช้พระเจ้า พิทักษ์ปกป้องศาสนาและทำนุบำรุงศาสนจักร พิธีบรมราชาภิเษกเปแปงที่ 3 โดยการเจิมน้ำมันศักดิ์สิทธิ์จะกลายเป็นพิธีกรรมหลักของกษัตริย์ในยุโรป โดยเฉพาะกษัตริย์ในเยอรมัน และจักรพรรดิแห่งจักรวรรดิโรมันอันศักดิ์สิทธิ์

ความสำคัญระหว่างอาณาจักรและศาสนจักร

ด้านอาณาจักร

การที่เปแปงที่ 3 ซึ่งดำรงตำแหน่งสมุหราชสำนัก คิดจะเป็นกษัตริย์เสียเองในระยะนี้ เพราะความอ่อนแอของกษัตริย์ซีลเดอริกที่ 3 แห่งราชวงศ์เมโรวิงเจียนที่ได้รับความนิยมจากประชาชนน้อยมาก แต่เปแปงที่ 3 เป็นสามัญชน ถ้าจะสถาปนาตนเองเป็นกษัตริย์ก็ไม่ได้ศักดิ์สิทธิ์ จึงคิดให้สันตะปาปาและศาสนจักรสนับสนุน เพราะในระยะนี้ ศาสนามีอิทธิพลมากขึ้น เนื่องจากผลงานการปฏิรูปศาสนาของนักบุญบอนนิเฟส ประกอบกับความศรัทธาเคร่งครัดในศาสนาของเปแปงที่ 3 ด้วย

ใน ค.ศ. 750 ศาสนจักรที่โรมถูกคุกคามจากพวกลอมบาร์ด สันตะปาปาซาคาเรียส ได้ขอความช่วยเหลือมายังเปแปงที่ 3 ด้วยความมั่นใจว่าเปแปงที่ 3 จะต้องช่วยเหลือเพราะมีผลประโยชน์ร่วมกัน และเปแปงที่ 3 ต้องการเป็นใหญ่เช่นกัน เปแปงที่ 3 ได้ทูลถามถึงปัญหา สันตะปาปาว่า “ในระหว่างบุคคลสองคน คือ ผู้ที่มีตำแหน่งเป็นกษัตริย์ กับผู้ที่มีอำนาจในการปกครองแท้จริง ใครสมควรจะได้ปกครองแผ่นดิน” สันตะปาปาตอบสนับสนุนให้เปแปงที่ 3 ยึดอำนาจและสถาปนาเป็นกษัตริย์องค์แรกของราชวงศ์คาโรลิงเจียน ใน ค.ศ. 752 เปแปงที่ 3 ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกษัตริย์ของอาณาจักรแฟรงค์ ที่เมืองซัวส์ซองส์ อันเป็นสถานที่เดียวกันกับกษัตริย์ซิลเดอริคที่ 3 แห่งราชวงศ์เมโรวิงเจียน ถูกขับออกจากราชบัลลังก์ และถูกคุมขังอยู่ในวัดเซนต์ เบอร์ดิน (St. Burdine Temple)

ด้านศาสนาจักร

สันตะปาปาทกอยู่ในสภาวะที่ไม่แตกต่างจากสมุหราชสำนักเท่าไรนัก ในเรื่องความช่วยเหลือระหว่างตำแหน่งกับอำนาจที่แท้จริง กล่าวคือ สันตะปาปาถึงแม้ว่าจะทำหน้าที่เป็นผู้นำของคริสต์ศาสนิกชนในยุโรปตะวันตก แต่โดยนิตินัยสันตะปาปาทรงมีตำแหน่งเป็นเพียงตัวแทนของจักรพรรดิแห่งคอนสแตนติโนเปิลเท่านั้น จักรพรรดิแห่งคอนสแตนติโนเปิลยังคงดำรงตำแหน่งเป็น “จักรพรรดิของชาวโรมัน” (Emperor of the Romans) จักรพรรดิกำหนดนโยบายและวิธีปฏิบัติให้แก่สันตะปาปา ต่อมาในศตวรรษที่ 8 อำนาจการปกครองของสันตะปาปาเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ เพราะข้าหลวงแห่งราเวนนาซึ่งทำหน้าที่ต่างพระเนตรพระกรรณของจักรพรรดิแห่งคอนสแตนติโนเปิลเป็นคู่แข่งสำคัญของสันตะปาปาในอิตาลี ต้องประสบกับภัยคุกคามของพวกลอมบาร์ดที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณแม่น้ำโปทางตอนเหนือของอิตาลี ข้าหลวงแห่งราเวนนาไม่อาจรักษาอำนาจของจักรพรรดิในคาบสมุทรอิตาลีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับกรุงคอนสแตนติโนเปิลเองก็ถูกโจมตีจากพวกมุสลิม ทำให้การติดต่อระหว่างกรุงคอนสแตนติโนเปิลกับยุโรปตะวันตกเป็นไปได้ยาก ดังนั้นอำนาจการปกครองดินแดนต่าง ๆ ในคาบสมุทรอิตาลีจึงค่อย ๆ ตกอยู่ในมือของสันตะปาปา เช่น อำนาจแต่งตั้ง ถอดถอนเจ้าหน้าที่ประจำท้องถิ่น การดูแลรักษาระเบียบและกฎหมายจักรวรรดิให้มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ความมั่งคั่งของสันตะปาปาแห่งโรมมีส่วนสำคัญในการเพิ่มอำนาจให้แก่สันตะปาปาที่โรม เพราะสันตะปาปาโดยไม่ต้องรอความเห็นชอบจากคอนสแตนติโนเปิล หรือราเวนนาในการใช้จ่ายด้านต่าง ๆ เช่น การจ้างทหารในกองทัพ การเจรจาดอกกับศัตรูผู้รุกรานอิตาลีอย่างเป็นเอกเทศ มีผลให้อำนาจการเมืองของสถาบันสันตะปาปาแผ่ขยายควบคุมทั้งทหาร และพลเรือน

เหตุผลที่สันตะปาปาแห่งโรมต้องการจะผูกมิตรกับผู้ทรงอำนาจของอาณาจักรแฟรงค์ คือ ความขัดแย้งระหว่างสันตะปาปาที่โรมกับจักรพรรดิแห่งคอนสแตนติโนเปิลในปัญหาศาสนา เช่น การตีความคำสอน และคำธรรมเนียมทางศาสนา การแต่งตั้งถอดถอนพระ การยกเลิก พิธีกรรมทางศาสนา การคัดค้านการบูชารูปปั้น (Iconoclastic)¹ ซึ่งจักรพรรดิลีโอที่ 3 (Emperor Leo III) แห่งคอนสแตนติโนเปิล มีโครงการให้ทำลายบรรดารูปปั้นรูปวาดทางศาสนา ให้หมดสิ้น ใน ค.ศ. 725 ทำให้สันตะปาปาเกรกอรีที่ 1 แห่งโรมไม่ยอมรับหลักการใหม่ และชักชวนให้คริสต์ศาสนิกชนในอิตาลีต่อต้านนโยบายศาสนาของจักรพรรดิลีโอที่ 3 แห่งคอนสแตนติโนเปิลว่าเป็นนโยบายนอกกรีต นอกจากนี้ในสมัยของสันตะปาปาซาคาเรียสเองก็มี ปัญหาเกี่ยวกับคอนสแตนติโนเปิล กล่าวคือจักรพรรดิคอนสแตนตินที่ 5 ได้ส่งกองทัพเรือยึดซิซิลี และอิตาลีตอนใต้ประกาศถอดเขตทั้งสองออกจากอำนาจของสันตะปาปาที่โรม โดยมอบที่ดินนั้น ให้ขึ้นตรงกับแพทริอาร์คแห่งคอนสแตนติโนเปิล (Patriarch of Constantinople) มาตรการนี้เป็นการลดรอนอำนาจของโรม สันตะปาปาซาคาเรียส (Pope Zacharias) ได้ตอบด้วยการประกาศ ยกเลิกการห้ามเคารพบูชารูป ด้วยเหตุนี้สันตะปาปาที่โรมเกรงว่า เมื่อจักรพรรดิแห่งคอน- สแตนติโนเปิลจัดการปัญหาภายในได้เรียบร้อยแล้ว มีกำลังเข้มแข็งขึ้น อาจจะมาจัดการกับ สันตะปาปาที่โรม และทำลายหลักศาสนาบริสุทธิ์ของโรม ดังนั้นเพื่อป้องกันศาสนจักรในอิตาลี จากการรุกรานของคอนสแตนติโนเปิลและพวกลอมบาร์ด สันตะปาปาที่โรมจึงต้องหาพันธมิตร ที่เข้มแข็งคือ อาณาจักรแฟรงค์ ซึ่งก็ประสบผลสำเร็จ

ใน ค.ศ. 753 สันตะปาปาสตีเฟนที่ 3 (Pope Stephen III) และเปแปงที่ 3 ได้มีการ พบกัน ทำให้ความผูกพันแน่นแฟ้นขึ้นระหว่างกษัตริย์แห่งราชวงศ์คาโรลิงเจียนกับสันตะปาปา สันตะปาปาสตีเฟนที่ 3 ได้ทำพิธีเจิมน้ำมันศักดิ์สิทธิ์ให้แก่เปแปงที่ 3 และโอรส 2 พระองค์ คือ ชาร์ลส์ และคาร์โลมาน เพื่อย้าฐานะพิเศษของราชวงศ์คาโรลิงเจียน และกำหนดโทษผู้ ล่วงละเมิดฐานะพิเศษของราชวงศ์คาโรลิงเจียนอย่างหนัก คือ บัพพาขณียกรรม (Excommunicate) เป็นการขับบุคคลออกจากศาสนา ไม่ประกอบพิธีกรรมใดๆ ทั้งสิ้นจากทางศาสนา ห้ามขุนนาง แฟรงค์เลือกบุคคลอื่นที่ไม่ถือกำเนิดจากผู้ที่ได้รับการเจิมน้ำมันศักดิ์สิทธิ์จากสันตะปาปาเป็น กษัตริย์ นอกจากนี้ยังมอบตำแหน่งผู้พิทักษ์โรม (Patrician of the Romans) หรือผู้ป้องกัน ศาสนจักรที่โรม (Protector of the Roman Church) ให้กษัตริย์เปแปงที่ 3 เพื่อเฉลิมพระเกียรติ

การกระทำของสันตะปาปาสตีเฟนที่ 3 ครั้งนี้ได้รับผลคุ้มค่า กษัตริย์เปแปงที่ 3 ได้ทำ สัญญาวิต้า ฮาเดรียนี (Vita Hadriani) ใน ค.ศ. 754 กับสันตะปาปาสตีเฟนที่ 3 ในการ

---

¹Thompson, PP.133-4.

ช่วยเหลือสันตะปาปาให้พ้นจากคุกคามของพวกลอมบาร์ด ใน ค.ศ. 755 กษัตริย์เปแปงที่ 3 ตีดินแดนของพวกลอมบาร์ดและราเวนนาได้ กษัตริย์เปแปงที่ 3 ได้มอบกุญแจเมืองในอิตาลี ภาคเหนือ บริเวณใต้ภูเขาแอลป์ และแม่น้ำโป ให้แก่สันตะปาปา ใน ค.ศ. 756 ต่อมาเรียกว่า “การบริจาคของเปแปง” (Donation of Pepin)¹ ซึ่งเป็นการทำตามสัญญาวิต้า ฮาเดรียนี้

วิเคราะห์ความสำคัญ “การบริจาคของเปแปง”

การที่กษัตริย์เปแปงที่ 3 มอบที่ดินภาคเหนืออิตาลีให้แก่สันตะปาปา เป็นการแสดงว่า อาณาจักรไม่มีเจตนาจะรวมศาสนจักรเข้ามาไว้ในอำนาจ

กษัตริย์เปแปงที่ 3 อาจจะมีความรู้ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับภูมิศาสตร์อิตาลี จึงไม่เห็นความสำคัญของอิตาลีภาคเหนือ เพราะต่อมาพวกแฟรงค์พยายามเอาอิตาลีมาขึ้นกับอาณาจักรแฟรงค์

“การบริจาคของเปแปง” ได้กลายเป็นรัฐภายใต้อำนาจสันตะปาปา (The Papal States) มีผลทำให้สันตะปาปาซึ่งเป็นประมุขทางศาสนา ได้เป็นประมุขของรัฐสันตะปาปาด้วย สันตะปาปามีอำนาจทั้งทางศาสนาและการเมืองการปกครอง

กษัตริย์เปแปงที่ 3 อาจจะไม่เชื่อในเอกสารปลอมที่เรียกว่า “การบริจาคของคอนสแตนติน” (Donation of Constantine) กำหนดว่า จักรพรรดิคอนสแตนติน มอบอำนาจการปกครองอิตาลี ให้แก่สันตะปาปาซิลเวสเตอร์ (Pope Sylvester) ผู้ช่วยเหลือให้จักรพรรดิคอนสแตนตินหายจากการเป็นโรคเรื้อน ทำให้จักรพรรดิคอนสแตนตินระลึกในบุญคุณ หันมาเลื่อมใสศาสนาคริสต์ แต่งตั้งให้บิชอปแห่งโรมมีฐานะเหนือบิชอปทั้งหลาย และย้ายเมืองหลวงไปอยู่กรุงคอนสแตนติโนเปิล เพื่อเปิดโอกาสให้สันตะปาปามีอำนาจในอิตาลี ภายหลังมีการพิสูจน์ว่า “การบริจาคของคอนสแตนติน” เป็นของปลอม ทำขึ้นเพื่อให้อำนาจบิชอปแห่งโรมมีมากกว่าที่อื่น ๆ แต่อย่างไรก็ตาม ในสมัยกลาง กฎหมายคือ จารีตประเพณีที่เชื่อถือกันมา แล้วนำมาปฏิบัติ หรือเขียนขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร การที่กษัตริย์เปแปงที่ 3 ยอมรับเอกสาร “การบริจาคของคอนสแตนติน” และ “การบริจาคของเปแปง” มีผลทำให้สันตะปาปาที่โรมมีอำนาจสูงสุดเหนือกว่าบิชอปอื่น ๆ มีอำนาจเหนืออิตาลี และเหนือศาสนิกชนทุกคนรวมทั้งกษัตริย์ด้วย

นักประวัติศาสตร์ยุคกลางวิเคราะห์ว่า “การบริจาคของเปแปง” เป็นที่มาของปัญหาสำคัญในการรวมอิตาลีในสมัยต่อมา เพราะสันตะปาปาต้องการมีอำนาจทางการเมืองเหนืออิตาลี ทำให้อิตาลีถูกโจมตีจากมหาอำนาจทางการเมืองภายนอก หรือศัตรูของสันตะปาปาตลอด

---

¹Thompson, P.202

เวลา อิตาลีจึงเต็มไปด้วยการสู้รบกับต่างชาติ หรือสู้รบกันเองระหว่างนครรัฐต่าง ๆ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้อิตาลีรวมชาติได้ช้า อิตาลีรวมชาติได้สำเร็จในศตวรรษที่ 19

การขยายอาณาเขต

กษัตริย์เปแปงที่ 3 มีความสามารถมาก พยายามทำให้มีการรวมอำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง (Centralization) ภายหลังเมื่อกษัตริย์เปแปงที่ 3 รบชนะพวกลอมบาร์ดใน ค.ศ. 756 แล้ว พระองค์ก็หันมาปราบปรามแคว้นอควิตัน ที่เคยให้ที่พักและช่วยเหลือศัตรูทางการเมือง ตลอดจนการที่แคว้นอควิตันบังอาจเก็บภาษีทรัพย์สินของสถาบันศาสนาอย่างเข้มงวด กษัตริย์เปแปงที่ 3 ได้ยกทัพเข้ายึดเมืองเซปติมานี (Septimania) จากพวกมัวร์หรือพวกมุสลิมในสเปนได้ เมืองนี้เปรียบเสมือนเมืองหน้าด่านของแคว้นอควิตัน กษัตริย์เปแปงที่ 3 ได้ใช้เมืองนี้เป็นฐานทัพเข้าโจมตีแคว้นอควิตันจนได้รับชัยชนะ ใน ค.ศ. 768 แคว้นอควิตันจึงตกเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรแฟรงค์ ดยุกอควิตันยังคงปกครองมณฑลทั้งการเมืองและศาสนา โดยรับนโยบายหลักจากกษัตริย์ของอาณาจักรแฟรงค์

การปกครองภายใน

นโยบายเด่นที่สุด คือเรื่องศาสนา กษัตริย์เปแปงที่ 3 ส่งเสริมการปฏิรูปศาสนา ทรงเห็นความจำเป็นที่ศาสนจักรต้องรักษาความมีระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด และวางกฎเกณฑ์ของชีวิตสงฆ์ในวัดแบบสำนักบวช (Monastery) ซึ่งเริ่มเกิดขึ้นประมาณ ค.ศ. 500 ภายใต้การนำของนักบุญเบเนดิก (St. Benedict) ใน ค.ศ. 520 ได้มีสำนักอยู่ที่มอนเต คาสีโน (Monte Casino) พระในสำนักบวชของนักบุญเบเนดิก เรียกว่า พระถือกฎ (Regular Clergy) หลักปฏิบัติสำคัญ คือ มีใจบุญ (Charity) อยู่อย่างสมถะ (Poverty) และมีวินัยเชื่อฟัง (Obedience)

หน้าที่หลักของพระในสำนักบวช คือ

การประกอบพิธีกรรมทางศาสนาด้วยกัน และสวดมนต์วันละ 4-5 ชั่วโมง

การทำงานร่วมกันในทุ่งนา ให้ความรู้ทางการเกษตรกรรมแก่ชาวไร่ชาวนา เช่น แนะนำการเพาะปลูกพืชพันธุ์ดี การใส่ปุ๋ย การปลูกพืชหมุนเวียน กล่าวคือ ให้พระเป็นตัวอย่างของเกษตรกร

การศึกษาเล่าเรียน อ่านพระคัมภีร์และคำสอนต่าง ๆ ของพระผู้ใหญ่ พระในสำนักบวชมีส่วนสำคัญ ในการแปลเอกสาร รักษาเอกสาร และส่งเสริมวิชาการ

การปกครองในสำนักบวชเลียนแบบการปกครองโรม คือ มีการแบ่งลำดับชั้นพระ หัวหน้าพระเรียกว่า เจ้าอาวาส (Abbot) พระ (Monks) เป็นผู้เลือกเจ้าอาวาส ซึ่งอยู่ในตำแหน่ง

ตลอดชีวิต เจ้าอาวาสแต่งตั้งพระอื่น ๆ ทำหน้าที่ช่วยปกครองบริหารวัด (Obedientiary) ตามลำดับชั้นการปกครองอย่างเข้มงวด มีผลทำให้สำนักบวชรอดพ้นจากการโจมตีของพวกอนารยชน และเป็นสถานที่เพียงแห่งเดียวที่สงบสุขในอาณาจักรโรมัน ในศตวรรษที่ 16 นิกายเบเนดิกต์ ขยายบทบาทเข้าไปเกาะอังกฤษ ต่อมาในศตวรรษที่ 8 นักบุญบอนนิเฟสได้นำศาสนาแบบสำนักบวชกลับมายุโรปอีกครั้งหนึ่งในสมัยกษัตริย์เปแปงที่ 3 ดังนั้นกษัตริย์เปแปงที่ 3 จึงได้เชิญนักบุญบอนนิเฟสมาช่วยปฏิรูปศาสนา มีการประชุมสงฆ์หลายครั้ง และออกบัญญัติสงฆ์ว่าจะต้องเรียกประชุมศาสนาทุกปี มีการฟื้นฟูวัดที่ถูกทะเลาะ มีการแต่งตั้งพระและเจ้าอาวาสตามวัดที่ขาดแคลน นอกจากนี้นักบุญบอนนิเฟส ยังกำหนดให้อัครบิดรชอปโปงคีใหม่จะต้องได้รับเครื่องแต่งกายจากสันตะปาปาที่โรม และต้องสาบานว่าจะซื่อสัตย์ต่อโรม เท่ากับว่าเป็นการเสริมอำนาจยิ่งใหญ่ของสันตะปาปาที่โรม เป็นการเริ่มอำนาจสูงสุดของสันตะปาปา (Papal Supremacy) ในยุโรปตะวันตก

กษัตริย์เปแปงที่ 3 สิ้นพระชนม์ใน ค.ศ. 768 อาณาจักรแฟรงก์ถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ครอบครองโดยชาร์ลส์ โอรสองค์ใหญ่ ต่อมาได้รับการยกย่องเป็นชาร์ลเลอมาญหรือชาร์ลส์ ผู้ยิ่งใหญ่ (Charlemagne หรือ Charles, The Great, ค.ศ. 768-814) ได้ดินแดนทางเหนือและทางตะวันตก ส่วนโอรสองค์เล็ก คือคาร์โลมาญ ได้ดินแดนทางใต้และทางตะวันออก ต่อมาอีก 3 ปีใน ค.ศ. 771 คาร์โลมาญสิ้นพระชนม์ ชาร์ลส์จึงได้ปกครองอาณาจักรแฟรงก์แต่ผู้เดียว และได้สร้างความเป็นปึกแผ่นให้แก่อาณาจักรแฟรงก์ ของราชวงศ์คาโรลิงเจียน จนกลายเป็นกษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ของยุโรปตะวันตก

ภาพพระเจ้าชาร์ลเลอมาญอยู่ในชุดเสื้อคลุมขนนาง
ชั้นสูงของพวกแฟรงก์ มือถือลูกแก้ว และคทาเป็น
เครื่องราชกกุธภัณฑ์

จักรพรรดิชาร์ลเลอมาญ (Emperor Charlemagne, ค.ศ. 768-814)

จักรพรรดิชาร์ลเลอมาญผู้ยิ่งใหญ่ของอาณาจักรแฟรงค์ เป็นแม่ทัพที่กล้าหาญและนักการปกครองที่สามารถ โปรดล่าสัตว์ ทำสงครามขยายอาณาเขต นิยมการแต่งกายตามแบบพวกแฟรงค์ คือ สวมรองเท้าบู๊ทที่มีสายรัดขึ้นมาถึงเข่า นิยมกางเกงสั้นและเสื้อคลุมยาว ดำเนินชีวิตแบบเรียบง่าย ปกครองอาณาจักรแฟรงค์นานถึง 46 ปี ทำให้มีโอกาสแผ่ขยายอาณาจักรออกไปอย่างกว้างขวาง กลายเป็นจักรวรรดิที่ยิ่งใหญ่ในยุโรปตะวันตก หลังจากจักรวรรดิโรมันตะวันตกเสื่อมไปแล้ว

บทบาทและผลงานสำคัญของจักรพรรดิชาร์ลเลอมาญ

การทำสงครามขยายอาณาเขต

จักรพรรดิชาร์ลเลอมาญทำสงครามปราบศัตรู และขยายอาณาเขตได้อย่างกว้างขวาง ในสมัยนี้มีสงครามสำคัญ 4 ครั้ง คือ

1. สงครามทำลายอำนาจของพวกลอมบาร์ด

ใน ค.ศ. 774 จักรพรรดิชาร์ลเลอมาญสามารถปราบพวกลอมบาร์ดยึดเมืองปาเวีย (Pavia) เมืองหลวงของอาณาจักรลอมบาร์ดได้สำเร็จ จักรพรรดิชาร์ลเลอมาญเสด็จไปโรม และยืนยันเรื่องการบริจาคของเปแปงที่ยกดินแดนให้สันตะปาปา แต่ลดบริเวณที่ระบุไว้ในสัญญาวิท้า ฮาเดรียนี (Vita Hadriani) ให้เหลือเพียงตอนใต้ของแม่น้ำโป หลังจากสงครามครั้งนี้ จักรพรรดิชาร์ลเลอมาญกลายเป็นกษัตริย์แห่งลอมบาร์ด (The Crown of the Lombards ค.ศ. 774)¹ ดินแดนต่าง ๆ ของพวกลอมบาร์ดเป็นส่วนพิเศษเพิ่มขึ้นของอาณาจักร ในตอนต้นจักรพรรดิชาร์ลเลอมาญทรงยอมให้พวกขุนนางลอมบาร์ดมีสิทธิปกครองตนเอง แต่เมื่อมีกบฏเกิดขึ้นจึงลดตำแหน่งขุนนางจากดยุคมาเป็นเคาน์ และส่งขุนนางแฟรงค์ไปปกครองด้วย

นอกจากนี้จักรพรรดิชาร์ลเลอมาญ ยังทรงได้รับตำแหน่งผู้พิทักษ์ชาวโรมัน (Patrician of the Romans) มีอำนาจเหนือดินแดนของสันตะปาปา และดินแดนอื่น ๆ ในอิตาลี จักรพรรดิชาร์ลเลอมาญได้ถืออำนาจนี้ออกคำสั่งให้สันตะปาปากบครองอิตาลี ในฐานะเป็นตัวแทนอำนาจทางโลกในดินแดนอิตาลี จักรพรรดิชาร์ลเลอมาญต้องการจะครอบครองคาบสมุทรอิตาลีทั้งหมด แต่ไม่สำเร็จ เพราะบุตรเขยของดยุคแห่งทสคานีที่ถูกขับไล่ออกจากลอมบาร์ด ตั้งตัวเป็นเจ้าของแห่งแคว้นเบนนิเวนโต (Prince of Benevento) ปกครองเนเปิล ขณะเดียวกันจักรพรรดิบิเซนทิน

---

¹Thompson, P.240

ยังคงยึดครองซิชิลี เพื่อใช้เป็นฐานทัพเข้าโจมตีดินแดนอิตาลี แต่อย่างไรก็ตามจากสงครามกับ ลอมบาร์ด จักรพรรดิชาร์ลเลอมาญเป็นกษัตริย์ที่มีอำนาจสมบูรณ์ในอิตาลี ไม่เฉพาะแต่กับ ขุนนางฆราวาสเท่านั้น แต่รวมถึงขุนนางบรรพชิตและสันตะปาปาด้วย ดังนั้นจักรพรรดิชาร์ล- เลอมาญจึงเป็นกษัตริย์ของชาวแฟรงค์ และกษัตริย์ของชาวลอมบาร์ด และผู้พิทักษ์ชาวโรมัน (King of the Franks and Lombards and Patrician of the Romans)

2. สงครามยับยั้งการขยายอำนาจของพวกมัวร์ในสเปน

การต่อสู้ระหว่างอาณาจักรแฟรงค์กับพวกมัวร์ในสเปนมีมาช้านาน จักรพรรดิ ชาร์ลเลอมาญต้องการปลดเปลื้องความทุกข์ยากของพวกคริสเตียน ที่อยู่ภายใต้การปกครอง ของพวกนับถือศาสนาอิสลามในสเปน ต้องการทำลายภัยคุกคามอาณาจักรทางตอนใต้บริเวณ เทือกเขาพีเรนีสจากพวกมัวร์ในสเปน ใน ค.ศ. 778 กองทัพของจักรพรรดิชาร์ลเลอมาญ เข้าโจมตีพวกมัวร์ในสเปน ประสบกับความพ่ายแพ้ จึงถอยทัพกลับพร้อมกับการลงโทษพวกมัวร์ ด้วยการเผาทำลายเมืองต่าง ๆ ตามเส้นทางถอยทัพ การกระทำเช่นนี้ ทำให้พวกบาสก์ (Basque) ในแคว้นนาวาร์โกรธแค้น และได้ตอบด้วยการโจมตีกองทัพหลังของจักรพรรดิชาร์ลเลอมาญ ที่เมืองรองเซสวาเลส (Roncesvalles) ในบริเวณช่องเขาพีเรนีส มีผลทำให้แม่ทัพที่คุมกองหลัง คือ โรลันด์ (Roland) ถูกฆ่าตายพร้อมด้วยไพร่พลจำนวนมาก ความเสียหายจากสงคราม ในสเปนครั้งนี้รุนแรงมาก ต่อมาความทรงจำเกี่ยวกับสงครามแห่งรองเซสวาเลสนี้ได้กลายเป็น ความสะเทือนใจ บันดาลใจให้เกิดวรรณกรรมฝรั่งเศสชิ้นเอก ในปลายศตวรรษที่ 11 คือ มหากาพย์โรลันด์ (Chanson de Roland)¹

สงครามในสเปนกินระยะเวลา ตั้งแต่ ค.ศ. 778 ถึง ค.ศ. 806 เป็นการรบที่จักรพรรดิ ชาร์ลเลอมาญไม่ประสบผลสำเร็จมากนัก เพียงแต่สร้างรัฐกันชนทางตอนใต้ของอาณาจักรแฟรงค์ คือ อาณาจักรนาวาร์ และทำให้ภัยคุกคามจากพวกมัวร์หมดความหมายโดยสิ้นเชิง

3. สงครามทางตะวันออกเพื่อปราบพวกอวาราร์และพวกบาวาเรีย

ใน ค.ศ. 791 จักรพรรดิชาร์ลเลอมาญ ปราบพวกอวาราร์และพวกบาวาเรียได้เป็น ผลสำเร็จนับว่าเป็นครั้งแรกที่ชนเผ่าเยอรมันทั้งหมดได้เข้ามารวมกันภายใต้การบังคับบัญชาเดียวกัน มีการจัดตั้งมณฑลตามพรมแดนใหม่บริเวณลุ่มแม่น้ำดานูบ ได้แก่ ออสเตรีย และฮังการีใน ปัจจุบันและเป็นการเปิดพรมแดนให้แก่ศาสนาคริสต์ด้วย

---

¹Thompson, P.244.

4. สงครามทางเหนือเพื่อปราบปรามพวกแซกซัน สลาฟ และเดนมาร์ก

จักรพรรดิชาร์ลเลอมาญ เริ่มทำสงครามกับพวกแซกซัน ซึ่งอยู่ทางตะวันออกเฉียงเหนือ และแม่น้ำเอลบี ระหว่าง ค.ศ. 772-785 พระองค์ได้รับชัยชนะ และผนวกดินแดนของพวกแซกซันเข้ามาอยู่ในอาณาจักรแฟรงค์ มีการแผ่ขยายศาสนาคริสต์ไปยังพวกแซกซัน ซึ่งยังเป็นพวกนอกรีตให้หันมานับถือศาสนาคริสต์ แต่พวกแซกซันยังคงรักษาธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของตนไว้ได้

ส่วนพวกสลาฟและพวกเดนมาร์กที่อยู่ทางตอนเหนือ ได้ทำตัวเป็นพวกต่อต้านการขยายตัวของศาสนาคริสต์ที่จักรพรรดิชาร์ลเลอมาญส่งไปเผยแพร่ศาสนา จักรพรรดิชาร์ลเลอมาญปราบพวกสลาฟ และพวกเดนมาร์กได้สำเร็จ และเผยแพร่ศาสนาไปยังดินแดนภาคเหนือด้วย

ในตอนต้นศตวรรษที่ 9 อาณาจักรแฟรงค์ของจักรพรรดิชาร์ลเลอมาญมีอาณาเขตกว้างขวางได้ดินแดนยุโรปตะวันตกทั้งหมด รวมถึงดินแดนเยอรมัน ยกเว้นแต่เกาะอังกฤษและไอร์แลนด์เท่านั้น อำนาจของจักรพรรดิชาร์ลเลอมาญสูงสุดทั้งทางด้านอาณาจักรและศาสนจักร จักรพรรดิชาร์ลเลอมาญยึดถือประเพณีของพวกแฟรงค์ที่มีมาตั้งแต่สมัยเปแปงว่า กษัตริย์ของอาณาจักรแฟรงค์จะต้องเป็นผู้ปกครอง ผู้นำและผู้ปกป้องศาสนาให้พ้นจากหลักการผิด ๆ และจากพวกนอกรีต ดังนั้นใน ค.ศ. 796 จักรพรรดิชาร์ลเลอมาญได้รับการยกย่องว่าเป็นขุนนางและบิดา กษัตริย์และพระผู้นำ และผู้ชี้แนะชาวคริสเตียนทั้งหมด (Lord and Father, King and Priest, the Leader and Guide of all Christians)

ความสัมพันธ์กับศาสนจักรและ พิธีราชาภิเษก ค.ศ. 800

จักรพรรดิชาร์ลเลอมาญตระหนักดีถึงภาระหน้าที่ของพระองค์ ที่จะต้องปกป้องคุ้มครองคริสต์ศาสนาทั้งภายในและภายนอกอาณาจักร ทางด้านภายในอาณาจักรพระองค์ออกประกาศบังคับให้ประชาชนหันมานับถือศาสนาคริสต์ และให้ทุกคนทำพิธีล้างบาป หากใครขัดขืนจะมีโทษปรับจนถึงประหารชีวิต โปรดฯ ให้จัดตั้งอารามทั่วดินแดนเยอรมัน หน้าที่สำคัญของพระคือการรักษาหลักคำสอนในศาสนาให้บริสุทธิ์ ส่วนหน้าที่ของสันตะปาปาซึ่งเป็นประมุขทางศาสนา คือ การสนับสนุนและเชื้อฟุ้งพระราชวินิจฉัย หรือนโยบายของจักรพรรดิเพื่อบรรลุเป้าหมายของศาสนา ทางด้านภายนอก จักรพรรดิชาร์ลเลอมาญทำสงครามต่อสู้กับพวกนอกรีตศาสนา เช่น พวกมุสลิม หรือการบังคับให้พวกนอกรีตหันมานับถือศาสนาคริสต์ เช่น พวกอวารัฟ พวกบาวาเรีย และพวกแซกซัน เป็นต้น

สันตะปาปาเลโอที่ 3 (Pope Leo III, ค.ศ. 795-816) ได้รับตำแหน่งต่อจากสันตะปาปาเอเดรียนและต้องประสบกับความวุ่นวายในสำนักสันตะปาปา สันตะปาปาเลโอที่ 3 ไม่อาจจะ

ขอความช่วยเหลือจากจักรพรรดิซีโน (Emperor Zeno) แห่งจักรวรรดิโรมันตะวันออกได้ เพราะมีเรื่องพิพาทกันอยู่ ดังนั้นสันตะปาปาสิโอที่ 3 ได้ขอความช่วยเหลือมายังจักรพรรดิชาร์ลเลอมาญ ซึ่งได้เสด็จมาอิตาลีอีกครั้งหนึ่งใน ค.ศ. 800 ซึ่งเป็นปีที่สำคัญมากทั้งทางด้านอาณาจักรและศาสนจักร กล่าวคือ เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม ค.ศ. 800 ซึ่งตรงกับวันคริสต์มาส สันตะปาปาสิโอที่ 3 ถือเป็นโอกาสดี ด้วยการสวมมงกุฎให้กับจักรพรรดิชาร์ลเลอมาญ ขณะที่พระองค์คุกเข่ากับพื้นและสวดมนต์อยู่ในโบสถ์เซนต์ปีเตอร์ ในขณะที่เดียวกันพวกเจ้าขุนนางที่เข้ามาร่วมประชุมได้เปล่งเสียงถวายพระพร “To Charles Augustus Crowned by God, Great and Pacific Emperor of the Romans, Life and Victory...!”¹ สันตะปาปายังได้ทำพิธีราชาภิเษกทางศาสนา แบบที่เคยปฏิบัติต่อจักรพรรดิแห่งจักรวรรดิโรมันตะวันตกในอดีต เท่ากับว่าเป็นการรื้อฟื้นจักรวรรดิโรมันขึ้นมาใหม่ทางตะวันตก ซึ่งเว้นว่างไปเป็นเวลา 324 ปี ตั้งแต่ ค.ศ. 476 เป็นต้นมา เหตุการณ์ครั้งนี้มีความสำคัญมากต่อประวัติศาสตร์ทั้งทางด้านอาณาจักรและศาสนจักร เพราะต่อไปสถาบันสันตะปาปาจะอ้างอำนาจสิทธิขาดในการแต่งตั้ง และถอดถอนผู้นำของดินแดนต่าง ๆ จนทำให้เกิดความขัดแย้งกันระหว่างสถาบันสันตะปาปากับสถาบันกษัตริย์ และแตกแยกกันที่สุดในที่สุด

ภาพสันตะปาปาสิโอที่ 3 สวมมงกุฎให้พระเจ้าชาร์ลเลอมาญ ผู้กำลังคุกเข่าอยู่ที่โบสถ์เซนต์ปีเตอร์

---

¹Carl Stephenson, *Medieval History : Europe From the Second to the Sixteenth Century* (New York : Harper and Brothers. 1951), P.138.

ภายหลัง ค.ศ. 800 จักรพรรดิชาร์ลเลอมาญพยายามดำเนินนโยบายให้สอดคล้องกับฐานะใหม่คือ ดำรงตำแหน่งจักรพรรดิของจักรวรรดิโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ ด้วยการดำเนินนโยบายปกครองสอดคล้องกับจักรพรรดิแห่งกรุงคอนสแตนติโนเปิลในเวลานั้น โดยทั่วไปในสมัยนี้คำว่าจักรพรรดิโรมันหมายถึง จักรพรรดิโรมันตะวันออก แต่จักรพรรดิชาร์ลเลอมาญทรงพิจารณาเห็นว่าจักรวรรดิในความหมายเดิมของโรมันได้สูญสลายไปแล้ว แต่ขณะนี้ มี 2 จักรวรรดิที่เป็นเอกเทศและเป็นอิสระต่อกัน คือ จักรวรรดิโรมันตะวันออกและจักรวรรดิโรมันตะวันตก ที่สามารถจะปรองดองกันได้ เพื่อสันติภาพของคริสต์ศาสนจักร

จักรพรรดิชาร์ลเลอมาญไม่ต้องการจะถูกกล่าวหาว่าแย่งอำนาจจากจักรพรรดิไบแซนทีน เพราะสันตะปาปาไม่มีสิทธิ์จะแต่งตั้งจักรพรรดิ แต่จักรพรรดิชาร์ลเลอมาญต้องการมีอำนาจมากที่สุดเท่าที่จะเป็นการถูกต้องตามประเพณีโรมัน ซึ่งจะเป็นจักรพรรดิได้ถูกต้องให้สภาเซเนทเป็นผู้แต่งตั้ง และประชาชนรับรอง หรือหากว่ามีจักรพรรดิอยู่แล้ว ก็ให้จักรพรรดิองค์เดิมรับรองจักรพรรดิองค์ใหม่ว่าเป็น จักรพรรดิร่วมกัน (Co-Regent Emperors) ซึ่งเคยมีมาในประวัติศาสตร์แต่ในกรณีที่จะอ้างสิทธิครอบครองอาณาจักรโรมันด้วยเป็นการยาก ในระยะหลังจักรวรรดิโรมันตะวันออกมีสตรีปกครอง ซึ่งเป็นการผิดประเพณีโรมัน คือ พระนางไอรีน (Empress Irene) ได้จับพระโอรสคือ จักรพรรดิคอนสแตนตินที่ 6 ไปกักขัง เท่ากับบัลลังก์จักรพรรดิโรมันตะวันออกว่างลง ดังนั้นจักรพรรดิชาร์ลเลอมาญจึงไม่ได้แย่งชิงอำนาจแต่อย่างใด แต่จักรพรรดิชาร์ลเลอมาญยังไม่ทรงพอพระทัย ตลอดสมัยของพระองค์ทรงพยายามหว่านล้อมและบังคับให้จักรพรรดิโรมันตะวันออกยอมรับอำนาจของพระองค์โดยไม่ถือว่าเป็นการปกครองร่วมกัน ในที่สุดความพยายามของพระองค์ก็ประสบผลสำเร็จ คือ จักรพรรดิชาร์ลเลอมาญได้เสนอมอบสิทธิเหนือดินแดนเวนิทีย (Venetia) และดัลเมเชีย (Dalmatia) คืนให้แก่จักรพรรดิไบแซนทีน¹ เพื่อแลกเปลี่ยนกับการที่กรุงคอนสแตนติโนเปิลจะรับรองตำแหน่งจักรพรรดิโรมันของพระองค์ ซึ่งประสบผลสำเร็จใน ค.ศ. 812 เท่ากับว่าจักรพรรดิชาร์ลเลอมาญมีฐานะเป็นจักรพรรดิโรมันที่ถูกต้อง แต่พระองค์ไม่โปรดให้คณะรัฐบาลของพระองค์อยู่ที่กรุงโรม จึงได้จัดตั้งเมืองหลวงและสร้างพระราชวังถาวรขึ้นที่เมืองอาเคน (Aachen) หรือเมืองเอกซ์ ลา ซาเปิล (Aix-la Chapelle) ซึ่งมีลักษณะถอดรูปแบบมาจากกรุงคอนสแตนติโนเปิล และกลายเป็น “กรุงโรมใหม่” ที่อยู่ในดินแดนเยอรมัน

การที่สันตะปาปาลีโอที่ 3 สวมมงกุฎจักรพรรดิให้แก่จักรพรรดิชาร์ลเลอมาญทำให้มีปัญหายุ่งยากภายหลังว่า อำนาจอาณาจักรกับอำนาจศาสนจักร ใครจะใหญ่เหนือกว่าใคร เพราะการ

---

¹Stephenson, P.138.

กระทำเช่นนี้ของสันตะปาปาเสมือนว่า ตำแหน่งของจักรพรรดิชาร์ลเลอมาญได้มาโดยการมอบให้ของสันตะปาปาลีโอที่ 3 ซึ่งทำให้จักรพรรดิโรมันตะวันตกได้กลายเป็นจักรพรรดิโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ (The Holy Roman Empire) ตำแหน่งจักรพรรดิโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ครั้งนี้ นับว่าเป็นก้าวแรกของทฤษฎีการเมืองแบบใหม่ ที่ถูกยึดถือมาตลอดสมัยกลาง คือ ทฤษฎีดาบ 2 เล่ม (The Theory of Two Swords) ที่กล่าวถึง อำนาจอาณาจักรและอำนาจศาสนจักร เน้นความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของอาณาจักรคริสเตียน รวมกล่าวโดยทั่วไปได้ว่า จักรพรรดิชาร์ลเลอมาญเป็นผู้ก่อตั้งกลุ่มประเทศยุโรปตะวันตกอีกครั้งหนึ่ง ทำให้แนวความคิดของยุโรปถูกแบ่งเป็นละตินโรมันซึ่งเป็นยุโรป และกรีกไบเซนไทน์ซึ่งไม่ใช่ยุโรป

จักรพรรดิชาร์ลเลอมาญเข้าใจจุดประสงค์โดยนัยของสันตะปาปาลีโอที่ 3 ในการสวมมงกุฎให้พระองค์ได้เป็นอย่างดีว่า ศาสนจักรต้องการมีอำนาจเหนืออาณาจักร ดังนั้นพระองค์ไม่โปรดที่จะรับตำแหน่งจักรพรรดิจากสันตะปาปา เพราะตระหนักถึงความสำคัญเบื้องหลัง นอกจากนี้การที่จักรพรรดิชาร์ลเลอมาญทำให้ตำแหน่งจักรพรรดิเป็นไปโดยชอบธรรมจากการยอมรับของจักรพรรดิโรมันตะวันออกแล้ว พระองค์ยังได้จัดให้มีการสืบราชสมบัติคาโรลิงเจียนด้วยการแต่งตั้งโอรส คือ พระเจ้าหลุยส์ ให้เป็นผู้ปกครองร่วม (Co-Regent) โดยที่จักรพรรดิชาร์ลเลอมาญเป็นผู้สวมมงกุฎให้เอง เพื่อเป็นการตัดทอนอำนาจการอ้างสิทธิของสันตะปาปา ในอนาคตเรื่องการแต่งตั้งจักรพรรดิ แต่อย่างไรก็ตาม ต่อมาทายาทรุ่นหลัง ๆ ของจักรพรรดิไม่เข้าใจจุดประสงค์นี้อย่างแท้จริง กลับทำให้สันตะปาปามีอำนาจมากขึ้น ด้วยการขอร้องให้สันตะปาปาสวมมงกุฎให้กล่าวคือ ใน ค.ศ. 850 พระเจ้าหลุยส์ที่ 1 เดินทางไปวิหารเซนต์ปีเตอร์ที่โรม เพื่อรับการสวมมงกุฎกษัตริย์จากสันตะปาปา

พัฒนาการเมืองการปกครอง

อำนาจของกษัตริย์มีการพัฒนาจากรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ แบบเยอรมัน มีการปกครองแบบบิดาปกครองบุตร ผสมกับแบบแนวความคิดของโรมัน ได้แก่ หลักเทวสิทธิของกษัตริย์ที่มีอำนาจเด็ดขาด และแนวความคิดของศาสนาคริสต์ ที่เชื่อว่าอำนาจของกษัตริย์มาจากพระเจ้า

ภายใต้การปกครองของจักรพรรดิชาร์ลเลอมาญแห่งราชวงศ์คาโรลิงเจียน อำนาจของกษัตริย์ขยายมากขึ้น เพราะความสามารถส่วนพระองค์ ทำให้จักรพรรดิชาร์ลเลอมาญกลายเป็นผู้นำอย่างแท้จริงของจักรวรรดิยุโรปตะวันตก ทั้งทางด้านอาณาจักรและศาสนจักรอันเป็นการพัฒนาความเชื่อดั้งเดิมของอนารยชนเผ่าแฟรงค์ที่ว่า อำนาจของกษัตริย์ได้รับมอบหมายมาจากพระเจ้าให้มาปกครองทั้งอาณาจักรและศาสนจักร นอกจากนี้จักรพรรดิชาร์ลเลอมาญได้ศรัทธาแนวความคิดของนักบุญออกัสติน ที่เขียนหนังสือเรื่อง เทวนคร (City of God) กล่าวว่

อาณาจักรที่ศรัทธาในพระเจ้า จะเป็นสะพานเชื่อมให้มนุษย์ได้สัมผัสกับเทวนครของพระเจ้า เมื่อสิ้นชีวิตแล้วจะได้ไปอยู่ในเทวนครชั่วนิรันดร์ ดังนั้นจึงเป็นภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของจักรพรรดิแห่งจักรวรรดิคริสเตียนตะวันตก ที่จะต้องดูแลความสงบสุขของประชาชน เพื่อชีวิตนิรันดร์ในอาณาจักรของพระเจ้าหรือเทวนคร

พิธีราชาภิเษกมี 2 ครั้ง ครั้งแรกเป็นพิธีราชาภิเษกทางโลก (Lay Coronation) ซึ่งกระทำโดยจักรพรรดิ และครั้งที่สองเป็นพิธีราชาภิเษกทางธรรม (Papal Coronation) ซึ่งกระทำโดยสันตะปาปา พิธีราชาภิเษกเป็นธรรมเนียมใหม่ที่ชาวแฟรงค์ได้รับมาจากวัฒนธรรมโบราณ เพื่อเพิ่มพูนพระราชอิสริยยศของกษัตริย์แฟรงค์ นอกเหนือไปจากตำแหน่งจักรพรรดิพิธีราชาภิเษกแบบโรมันเพิ่งใช้ในสมัยกษัตริย์เปแปงที่ 3 และพัฒนาสูงสุดในพิธีราชาภิเษกของจักรพรรดิชาร์ลเลอมาญ ใน ค.ศ. 800 กล่าวคือ เป็นพิธีศักดิ์สิทธิ์ที่แบ่งแยกผู้มีสิทธิในราชบัลลังก์ออกจากสามัญชน โดยใช้พิธีเจิมน้ำมันศักดิ์สิทธิ์จากพระสันตะปาปาหรือตัวแทนพระ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของฐานะกษัตริย์ที่เหนือกว่าประชาชน พิธีราชาภิเษกนี้เป็นพิธีกรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะกษัตริย์เท่านั้น และเป็นพัฒนาการสูงสุดของสถาบันการปกครองระบบกษัตริย์ของอาณาจักรแฟรงค์ ต่อมากลายเป็นมรดกสำคัญของกษัตริย์ยุโรปตะวันตกในสมัยหลัง

ความสัมพันธ์กับประชาชนยังคงยึดถือตามความนิยมของชนเผ่าเยอรมันโบราณคือ ประมุขมีหน้าที่เป็นผู้รักษาความเป็นธรรมและความสงบสุขของประชาชน ที่อยู่ภายใต้การคุ้มครองหรือสันติภาพของกษัตริย์ (The King's Peace) จักรพรรดิชาร์ลเลอมาญจะพระราชทานสันติภาพให้แก่บุคคล หรือสถานที่ก็ได้ เช่น วัดที่ได้รับอภิสิทธิ์เป็นเขตสันติภาพของกษัตริย์ และไม่มีอำนาจใดจะล่วงละเมิดได้ ผลที่ตามมาคือ วัดกลายเป็นสถานที่คุ้มกันภัย (Sanctuary) จากอำนาจอื่น ๆ ทุกประเภท

ประชาชนต้องถวายความจงรักภักดีและเชื่อฟังรับคำสั่งจากจักรพรรดิ ในทางตรงข้าม ผู้ใดขัดขวางอำนาจจักรพรรดิจะถูกลงโทษ ด้วยอำนาจที่เรียกว่าอำนาจยกเลิกการคุ้มครอง (Power of Ban) กล่าวคือ เมื่อบุคคลใดหรือสถานที่ใดถูกขับออกจากการคุ้มครอง หรือถูกออกจากเขต “สันติภาพของกษัตริย์” บุคคลหรือสถานที่นั้นก็จะไม่ได้รับการช่วยเหลือใด ๆ หากมีการถูกทำร้ายหรือล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคล อำนาจสำคัญเช่นนี้จะบังเกิดผลเฉพาะแก่กษัตริย์ที่เข้มแข็ง และมีความสามารถเท่านั้น

การปกครองส่วนกลาง

จักรพรรดิชาร์ลเลอมาญเป็นผู้นำที่มีความสามารถมาก รัฐบาลมีลักษณะเป็นรัฐบาลทหาร ไม่มีการแยกกันระหว่างข้าราชการทหารและพลเรือน ราชสำนักเป็นศูนย์กลางการปกครอง

การเมือง เศรษฐกิจ ศาสนา และวัฒนธรรม ในสมัยราชวงศ์คาโรลิงเจียน ตำแหน่งสมุหราชสำนัก ได้ยกเลิกไป เพราะกษัตริย์ของราชวงศ์คาโรลิงเจียนปกครองอาณาจักรแฟรงค์โดยตรงด้วยพระองค์เอง ไม่มอบอำนาจให้ขุนนางผู้ใดผู้หนึ่งโดยเฉพาะ แต่ใช้ระบบเล็อกสรรเป็นครั้งคราว ตำแหน่งสำคัญในส่วนกลางเป็นตำแหน่งขุนนางในราชสำนักที่สำคัญ มี 4 ตำแหน่ง คือ

1. ตำแหน่งดูแลเสบียงอาหารและผลิตผลทางเกษตรกรรม (Seneschal)
2. ตำแหน่งดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับเหล่าและเครื่องดื่ม (Butler หรือ Steward)
3. ตำแหน่งดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับม้าใช้และม้าศึก (Marshal)
4. ตำแหน่งดูแลรับผิดชอบทางด้านการศึกษา (Chamberlain)

ตำแหน่งทั้ง 4 มีความสำคัญมาก เพราะราชสำนักของจักรพรรดิชาร์ลเลอมาญไม่ได้อยู่ที่พระราชวังหรือเมืองใดโดยเฉพาะ แต่เคลื่อนที่อยู่เสมอ เพื่อความสะดวกในการสอดส่องดูแลอาณาจักรได้ทั่วถึง และการทำสงครามจะหยุดพักระหว่างทางในฤดูหนาวที่กองทัพเคลื่อนพลไม่ได้ จนมีคำกล่าวที่ว่า “จักรพรรดิชาร์ลเลอมาญรับมรดกของชนเผ่าแฟรงค์ที่ชอบใช้ชีวิตบนหลังม้า”

การปกครองส่วนภูมิภาค

จักรพรรดิชาร์ลเลอมาญแบ่งจักรวรรดิออกเป็นมณฑล (Large District) โดยมีตำแหน่งดยุก (Duke) ทำหน้าที่ปกครองมณฑล ซึ่งเป็นดินแดนของอาณาจักรแฟรงค์ที่ขยายออกไป และเป็นตำแหน่งที่มีอำนาจทางทหาร มีผลให้อำนาจของดยุกกว้างขวางและยากแก่การควบคุมดูแล ต่อมาใน ค.ศ. 788 จักรพรรดิชาร์ลเลอมาญกำหนดความรับผิดชอบของดยุกใหม่ โดยให้มีฐานะเป็นข้าในราชสำนัก ซึ่งอาจจะแต่งตั้งให้อำนาจทางทหารเป็นพิเศษเหมือนกับมณฑลที่อยู่พรมแดนหรือไม่ก็ได้ และสามารถจะเปลี่ยนตัวดยุกได้

ดินแดนขนาดรองลงมาเป็นเคาน์ตี (County) มีตำแหน่งเคาน์ (Count) เป็นผู้ปกครอง ซึ่งจักรพรรดิเป็นผู้แต่งตั้ง อาจจะเป็นขุนนางท้องถิ่น ยกเว้นบางเมือง เช่น บริเวณแม่น้ำไรน์ ให้พวกขุนนางแฟรงค์ปกครอง ตำแหน่งเคาน์มีอิทธิพลมากในสมัยจักรพรรดิชาร์ลเลอมาญ เพราะพระองค์โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็นตลอดชีพ ยกเว้นเคาน์นั้นทำการกบฏ หรือมีความประพฤติเสียหายร้ายแรง ถึงแม้ว่าตำแหน่งเคาน์จะมีอำนาจมากที่สุด แต่จักรพรรดิชาร์ลเลอมาญก็ให้เป็นตำแหน่งเปิดแก่ชนทุกชั้น เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลที่มีความสามารถได้ยกฐานะตนเอง

ขุนนางตำแหน่งเคาน์อีกประเภทหนึ่งเรียกว่า มาร์เกรฟ (Margrave) ได้รับแต่งตั้งให้ไปปกครองมณฑลพรมแดน เรียกว่า มาร์ช (March) โดยปกติจะเป็นดินแดนเพิ่งตีได้มา และมี

พรมแดนติดต่อกับอารยชนเผ่าอื่น มาร์ชเป็นเสมือนเมืองหน้าด่าน ได้รับสิทธิสร้างป้อมปราการ และกำแพงล้อมรอบมาร์ชเหล่านี้

ดินแดนขนาดเล็กกรองลงมาจากเคาน์ตีเรียกว่า ฮันเร็ด (Hundred) มีไวคาร์ (Vicar) เป็นผู้ปกครองและมีไวเคาน์ (Vicount) เป็นผู้ช่วย การปกครองในระดับนี้ ผู้ปกครองไวคาร์จะต้องรับฟังความคิดเห็นของบิชอปในฮันเร็ดนั้น ๆ จักรพรรดิชาร์ลเลอมาญให้อภิสิทธิ์หลายอย่างแก่ศาสนา เช่น ให้บิชอปเป็นผู้แต่งตั้งคนของศาสนาเป็นผู้ดูแลการปกครองทางโลกในดินแดนของวัด (Papal Land) เพราะพระเป็นพวกเดียวที่มีความรู้ จักรพรรดิชาร์ลเลอมาญต้องพึ่งพวกพระทางด้านการปกครองในหลายระดับ

ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

มีตำแหน่ง มิสสิ โดมินิซี (Missi Dominici)¹ คือ ตำแหน่งขุนนาง ที่เป็นตัวแทนต่างพระเนตรพระกรรณจักรพรรดิ ออกไปสอดส่องดูแลพฤติกรรมของเคาน์ ผู้พิพากษาและบิชอปในท้องถิ่น มีอำนาจตรวจสอบ สอบถาม และเปลี่ยนแปลงแก้ไขปฏิรูปการปกครองท้องถิ่นได้โดยการเรียกประชุมเสรีชนในท้องถิ่น เป็นที่ปรึกษาในระหว่าง 3-4 เดือน ที่ไปประจำอยู่ในท้องถิ่น ทำหน้าที่ตรวจราชการท้องถิ่นแทนจักรพรรดิ เป็นสื่อกลางระหว่างประชาชนกับจักรพรรดิ เพราะเป็นผู้นำข้าราชการใหม่ ๆ ไปประกาศให้ประชาชนในท้องถิ่นทราบ การปฏิบัติงานของมิสสิ โดมินิซี จะมีประสิทธิภาพมากขึ้นขึ้นอยู่กับความสามารถของจักรพรรดิ

กฎหมายและระบบการศาล

กฎหมายดั้งเดิมของอาณาจักรแฟรงค์ เป็นเรื่องของชนบทรวมเนียบประเพณีที่กษัตริย์โคลวิสได้รวบรวมเป็นประมวลกฎหมายเผ่าแฟรงค์ เรียกว่า สิทธิสามัญชน (Folkrights)

เมื่ออาณาจักรแฟรงค์ตั้งมั่นถาวรในดินแดนที่เคยเป็นของจักรวรรดิโรมันตะวันตก มีการติดต่อทำสงครามและปกครองเผ่าอื่น ๆ ด้วย กฎหมายของอาณาจักรแฟรงค์จึงได้พัฒนารับเอากฎหมายโรมันและเผ่าอื่น ๆ มาใช้ด้วย เริ่มตั้งแต่ศตวรรษที่ 6 เป็นต้นไป กษัตริย์แฟรงค์ได้กำหนดกฎหมายเพิ่มเติมจากกฎเกณฑ์เดิม เรียกว่า กฎหมายพิเศษของกษัตริย์ (Special Royal Laws) ในสมัยจักรพรรดิชาร์ลเลอมาญเรียกว่าพระราชกฤษฎีกา (Capitularies)² ใน ค.ศ. 802 จักรพรรดิชาร์ลเลอมาญได้เรียกประชุมขุนนางเพื่อจัดระเบียบของสิทธิสามัญชนและพระราชกฤษฎีกาใหม่ โดยให้มีการจัดบันทึกเป็นหลักฐาน เพื่อเป็นแม่บทสำหรับการตัดสิน

¹Thompson, P.251.

²Stephenson, PP.138.9.

พิพากษาคดีต่อไป รับรองสิทธิของพลเมืองในขอบเขตของกฎหมายอาณาจักร สถาบันกษัตริย์มีอำนาจสูงสุดในการตรากฎหมายโดยปราศจากเงื่อนไขใด ๆ ฉะนั้น กล่าวได้ว่ากฎหมายของอาณาจักรแฟรงค์ สมัยราชวงศ์คาโรลิงเจียนมีที่มาจากประชาชนและจักรพรรดิ กฎหมายออกโดยจักรพรรดิมีอำนาจเหนือกว่ากฎหมายประชาชน กฎหมายในสมัยจักรพรรดิชาร์ลเลอมาญเรียกรวม ๆ กันว่าพระราชกฤษฎีกา แบ่งได้ 3 ประเภท คือ

1. ประมวลกฎหมายสิทธิสามัญชนใหม่ (Capitula legibus addenda)
2. ประมวลพระราชกฤษฎีกาความสัมพันธ์ระหว่างพลเมือง (Capitula Per Se Scribenda)
3. ประมวลระเบียบข้อบังคับของราชสำนัก และขุนนางที่ทำหน้าที่ต่างพระเนตรพระกรรณในระดับต่าง ๆ (Capitula Missorum)

ระบบการศาล

ระบบการศาลของอาณาจักรแฟรงค์ เน้นถึงภาระของสามัญชนที่มีบทบาทร่วมพิจารณาตัดสินคดีความในศาลท้องถิ่น เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับชุมชนโดยตรง การที่พลเมืองต้องเข้าร่วมประชุมในศาลท้องถิ่น โดยมีเคาน์เป็นประธานการพิพากษา ทำให้พลเมืองเสียเวลาประกอบอาชีพเกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจ เพราะการร่วมพิจารณาคดีไม่มีผลตอบแทนจักรพรรดิชาร์ลเลอมาญจึงพยายามหาวิธีบรรเทาความเดือดร้อนนี้ ด้วยการกำหนดให้อิสระชนเข้าร่วมประชุมศาลท้องถิ่นปีละ 2-3 ครั้ง ส่วนกรณีอื่น ๆ อิสระชนจะมีส่วนผูกพันหรือเข้าร่วมประชุมตามที่ตนสนใจ

ระบบการศาลแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ

1. สภาการศาลเดิม (Bidden Thing) การเรียกประชุมศาลท้องถิ่น ที่พลเมืองจะต้องเข้าร่วมประชุมปีละ 3 ครั้ง มีเรื่องราวร้องทุกข์เกี่ยวกับความทุกข์ยากของประชาชน ความไม่เป็นธรรม ตลอดจนถึงปัญหาต่าง ๆ ทั้งปี ที่ต้องการให้มีการพิจารณาแก้ไขและปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้น

2. สภาการศาลใหม่ (Unbidden Thing) การเรียกประชุมศาลท้องถิ่นเพื่อพิจารณาคดีที่ไม่ได้บังคับให้พลเมืองเข้าร่วมประชุม เพราะตามข้อกำหนดใหม่ จักรพรรดิชาร์ลเลอมาญโปรดฯ ให้แต่งตั้งคณะผู้พิพากษาประจำศาล เรียกว่า สคาบินี (Scabini) เป็นตัวแทนจักรพรรดิทำหน้าที่ตัดสินคดีความแทนกลุ่มอิสระชนที่ไม่ต้องมาประชุมในการนี้ การแต่งตั้งคณะผู้พิพากษาเป็นการขยายอำนาจของจักรพรรดิ เพราะสามารถแต่งตั้งผู้พิพากษาได้ตามอริยาศัย ขณะเดียวกันก็เป็นการลดอำนาจและบทบาทของพลเมืองในกิจการศาล

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งของแนวโน้มการลดอำนาจพลเมือง หรือสิทธิสามัญชนคือการลดความสำคัญของการประชุมขุนนางประจำปี (Mayfield) เพราะในปลายสมัยจักรพรรดิชาร์ลเลอมาญ บ้านเมืองอยู่ในสมัยสันติสุข ไม่ค่อยมีศึกสงครามมากนัก ดังนั้นการประชุมขุนนางประจำปีก็ไม่มีความจำเป็นมากนัก สามัญชนหมดความสำคัญลงไปมากจักรพรรดิไม่ได้มีความสัมพันธ์โดยตรงกับพลเมือง แต่จะติดต่อกับขุนนางเท่านั้น

ด้านเศรษฐกิจและการคลัง

เศรษฐกิจส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับเกษตร มีการค้าเพิ่มขึ้น การค้ากับต่างประเทศที่สำคัญคือ ทางทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ซึ่งไม่ค่อยก้าวหน้ามากนัก เพราะถูกรบกวนจากโจรสลัดซาราเซ็น มีระบบเงินตรา กำหนดมาตราชั่ง ตวง วัด จัดระบบการเก็บภาษีสินค้าผ่านด่าน ภาษีทางหลวง สะพานหลวง การขนส่งทางน้ำ และภาษีขายสินค้าในตลาด ก่อสร้างสาธารณสถาน เช่น ขุดคลอง ทำฝายกั้นน้ำ ท่อส่งน้ำ สร้างสะพาน ถนน และป้อมปราการต่าง ๆ

การคลัง ยังไม่มีการแยกเงินส่วนพระองค์ของกษัตริย์เป็นเงินของแผ่นดิน กษัตริย์ยังใช้เงินส่วนใหญ่มาจากทรัพย์สินส่วนพระองค์ (Royal Estates) ซึ่งได้มาจากที่ดิน สมัยจักรพรรดิชาร์ลเลอมาญมีพระราชทรัพย์เพิ่มพูนมาก จากการยึดทรัพย์สินขุนนาง หรือการเปลี่ยนสภาพที่ดินส่วนบุคคลให้เป็นที่ดินของกษัตริย์ รายได้ที่สำคัญทางอื่นคือ สิทธิเหนือแม่น้ำ ป่า ภูเขา สัตว์ การปรับไหม การเก็บค่าบริการสาธารณะ บรรณาการจากต่างชาติ ของขวัญจากขุนนาง และผู้มาประชุมประจำปี

การศึกษาและศิลปวัฒนธรรม

จักรพรรดิชาร์ลเลอมาญมีสติปัญญาฉลาดหลักแหลม รับสั่งภาษาละติน และเข้าใจภาษากรีกได้พอสมควร ปกติโปรดที่จะตรัสและทรงพระอักษรเป็นภาษาแฟรงค์ พระองค์สนพระทัยในการเสาะแสวงหาความรู้ เลือกสรรผู้ทรงคุณวุฒิทางศิลปวิทยาการต่าง ๆ เข้ามาประจำในราชสำนัก รื้อฟื้นความรู้โบราณของกรีกและโรมัน รวบรวมความรู้ที่กระจัดกระจายอยู่ตามที่ต่าง ๆ เช่น ในอังกฤษ แคว้นลอมบาร์ด ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ตามสำนักบวชต่าง ๆ จากผลงานนี้ทำให้จักรพรรดิชาร์ลเลอมาญต้องการสร้างระบบการศึกษา ทั้ง ๆ ที่ในตอนแรกเพียงแต่ต้องการให้พระบาทหลวงช่วยสังคายนาเกี่ยวกับการศึกษาเท่านั้น มีผู้สนใจอยากเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมวรรณคดี และปรัชญาต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ทำให้การศึกษาขยายวงกว้างออกไป ดังนั้นจักรพรรดิชาร์ลเลอมาญ จึงได้โปรดฯ ให้ตั้งโรงเรียนประถมศึกษา และการศึกษาระดับสูงเพื่อข้าราชการสำนักและพวกเจ้าขุนนาง จัดได้ว่าเป็นพื้นฐานระบบการศึกษาของยุโรป การปรับปรุงการศึกษาครั้งนี้ ทำให้คนมีความรู้เพิ่มมากขึ้น พระประจำตำบลทำหน้าที่สอนหนังสือ

ด้วย วิชาที่เรียนประกอบด้วย เทววิทยา ประวัติศาสตร์ ภาษาละตินกรีก ปรัชญา มีการคัดลอกหนังสือ ส่งเสริมกิจการห้องสมุดของสำนักบวช มีการประดิษฐ์อักษรคาโรลิงเจียน (Carolingian Minuscule) ซึ่งเป็นรากฐานของอักษรโรมันปัจจุบันมีพงศาวดารบันทึกการรื้อฟื้นสถาปัตยกรรม การก่อสร้าง การแกะสลักหินอ่อน โดยเลียนแบบไบเซนไทน์ โรมันและเยอรมัน

ผลงานด้านการศึกษาและศิลปวัฒนธรรมครั้งนี้ เป็นผลงานที่ยิ่งใหญ่ เรียกว่าการฟื้นฟูศิลปวิทยาคาโรลิงเจียน (The Carolingian Renaissance)¹ ของศตวรรษที่ 8-9 แต่อย่างไรก็ตาม ความเจริญยังอยู่ในวงแคบของคนกลุ่มเล็ก ที่ไม่อาจเทียบได้กับการฟื้นฟูศิลปวิทยาของศตวรรษที่ 16 แต่อย่างไรก็ตามการพัฒนาการศึกษาครั้งนี้ นับว่าเจริญมากที่สุด นับตั้งแต่อาณาจักรโรมันตะวันตกเสื่อมสลาย และนับว่าเป็นครั้งแรกที่ชาวยุโรปได้อ่านหนังสือจาก เยอรมัน โรมัน และคริสเตียน มีผู้วิจารณ์ว่า ผลงานการฟื้นฟูศิลปวิทยาของจักรพรรดิชาร์ลเลอมาญครั้งนี้ ไม่ใช่เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ทางการศึกษาหรือวิชาการ แต่เป็นเพราะจักรพรรดิชาร์ลเลอมาญเป็นนักปกครองที่ฉลาด ต้องการที่จะสนับสนุนการศึกษา เพื่อยกฐานะของพระองค์เอง เพื่อสร้างคณะบุคคลที่มีประสิทธิภาพ และเพื่อจะชักจูงชาวโรมันที่เก้ง ๆ ให้มาช่วยพัฒนาอาณาจักรแฟรงค์ ราชสำนักของจักรพรรดิชาร์ลเลอมาญจึงประกอบด้วยนักปราชญ์ราชบัณฑิตจากที่ต่าง ๆ ทั่วยุโรป ได้แก่ ไอน์ฮาร์ด (Einhard) จากอาณาจักรแฟรงค์ตะวันออก, ปอล เดอ เดียคอน (Paul the Deacon) จากแคว้น มงเต คาสซิโน, ทีโอดอฟ (Theodulf) จากสเปน และอัลคูอิน (Alcuin) จากแคว้นยอร์ก ในอังกฤษ เป็นต้น

ด้านสังคม

ฐานะทางสังคมของพวกแฟรงค์ จะถูกกำหนดไว้แน่นอนด้วยระเบียบกฎหมายของเผ่าฐานะของบุคคลขึ้นอยู่กับค่าตัวเวอร์เกลด (Wergeld) ที่บุคคลนั้นจะได้รับ หากถูกละเมิดสิทธิส่วนบุคคล หรือถูกข่มเหงโดยไม่เป็นธรรม

สังคมแฟรงค์แบ่งกลุ่มชนออกเป็น

ทาส (Slave) ส่วนใหญ่ได้แก่ พวกเชลยศึกที่แพ้สงคราม เสรีชนเดิมที่เป็นหนี้สิน จนไม่อาจจะไถ่ถอนหนี้ได้ อีสรชนที่แต่งงานกับทาส ก็ต้องลดฐานะเป็นทาส พวกทาสไม่มีสิทธิใด ๆ เป็นของตนเอง เพราะถือว่าทาสเป็นทรัพย์สินของเจ้านาย ค่าตัวทาสมีค่าเท่ากับม้าตัวหนึ่ง ทาสมีโอกาสเป็นไทได้เมื่อนายทาสปลดปล่อย และกษัตริย์อนุญาตให้เป็นไท หรือสถาบันศาสนาลดปล่อยทาสในที่ดินของวัดให้เป็นอิสระได้เช่นกัน

---

¹Easton, P.514

พวกอาณานิคม (Coloni) คือกลุ่มชนที่ทำมาหากินในที่บุกเบิกเดิมของจักรพรรดิโรมันตะวันตก พวกอาณานิคมต้องอยู่ติดที่ดินเดิมที่ตนบุกเบิก ในสมัยโรมันมีอำนาจ พวกอาณานิคมทำมาหากินอยู่อาศัยในที่ดินได้ แต่กรรมสิทธิ์ในที่ดินเป็นของผู้ที่ได้รับพระราชทานที่ดินจากกษัตริย์แฟรงค์ พวกอาณานิคมจึงต้องอยู่ภายใต้อำนาจของเจ้าของที่ดินที่ตนทำมาหากินอยู่ จะโยกย้ายที่อยู่ได้ก็ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากเจ้าของที่ดิน และพวกอาณานิคมต้องเสียค่าเช่าที่ดินตามที่กำหนดไว้

พวกอิสระชน (Free Man) ได้แก่ สมาชิกของเผ่าแฟรงค์ หรือพวกกัลโล-โรมัน พวกอิสระชนชาวแฟรงค์จะมีฐานะทางสังคมสูงกว่าพวกเผ่าอื่น ๆ เพราะมีอัตราค่าตัว ค่าปรับสูงกว่าพวกอื่น ๆ นอกจากนี้พวกอิสระชนที่สืบเชื้อสายในสกุลเจ้าหรือขุนนาง หรือพระจะมีค่าตัวสูงกว่าอิสระชนสามัญ

กิจกรรมการเรียนรู้ 1

1. ให้นักศึกษาค้นคว้าเปรียบเทียบบทบาทของกษัตริย์ในราชวงศ์เมโรวิงเจียน และกษัตริย์ในราชวงศ์คาโรลิงเจียนของอาณาจักรแฟรงค์ในด้านการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศาสนา
2. ให้นักศึกษาอธิบายว่าทำไมกษัตริย์โคลวิส จึงหันมานับถือศาสนาคริสต์ ใน ค.ศ. 496 และมีผลดีหรือผลเสียอย่างไรต่ออาณาจักรแฟรงค์ และคริสต์ศาสนจักร
3. ให้นักศึกษาวิเคราะห์ความสำคัญของ “การบริจาควงศ์”
4. ให้นักศึกษาวาดแผนที่อาณาจักรแฟรงค์ในสมัยพระเจ้าชาร์ลเลอมาญ พร้อมกับอธิบายการได้มาซึ่งดินแดนต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง
5. ให้นักศึกษาวิเคราะห์บทบาท และผลงานสำคัญของพระเจ้าชาร์ลเลอมาญ ที่ทำให้อาณาจักรแฟรงค์มีความเจริญสูงสุดใน คริสต์ศตวรรษที่ 8-9

2. พัฒนาการของราชวงศ์คาโรลิงเจียนภายหลังจักรพรรดิชาร์ลเลอมาญ

ใน ค.ศ. 814 พระเจ้าหลุยส์ผู้ใจบุญ (King Louis, The Pius)¹ พระโอรสของจักรพรรดิชาร์ลเลอมาญ ได้รับมรดกที่ยิ่งใหญ่ของราชวงศ์คาโรลิงเจียน ทั้งทางด้านอาณาจักรและพระราชอำนาจในยุโรปตะวันตก พระเจ้าหลุยส์หรือกษัตริย์องค์อื่น ๆ ในภายหลังไม่มีความสามารถทางด้านการปกครองหรือการทหาร ดังเช่นบรรพบุรุษผู้ยิ่งใหญ่ของราชวงศ์คาโรลิงเจียน นอกจากนี้ชนบทรวมนิยมประเพณีดั้งเดิมของชนเผ่าเยอรมันในการแบ่งมรดกให้แก่บุตรชายทุกคน ทำให้อาณาจักรแฟรงก์อ่อนแอเพราะเกิดการแตกแยกและทำสงครามกันเอง ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ ค.ศ. 814-987 มีการแบ่งอาณาจักรแฟรงก์กันหลายครั้งด้วยหลายสนธิสัญญา จนทำให้อาณาจักรแฟรงก์สลายตัวไปในที่สุด เกิดการแบ่งแยกดินแดนเป็นชื่อใหม่ 2 แห่ง คือ ฝรั่งเศสหรือฝรั่งเศสตะวันตก และเยอรมนีหรือฝรั่งเศสตะวันออก

การแบ่งแยกอาณาจักรแฟรงก์ครั้งสำคัญ ๆ ได้แก่

1. เอกสารแบ่งปันอาณาจักรแฟรงก์ ค.ศ. 817 (Devisio Imperii)

การประชุมสภาขุนนางที่เมืองเอกซ์ ลา ซาเปล ทำให้พระเจ้าหลุยส์ผู้ใจบุญต้องมอบตำแหน่งจักรพรรดิให้แก่ โลธาร์ (Lothair) โอรสองค์โตในฐานะเป็นประมุขร่วม (Co-Emperor) ส่วนโอรสองค์อื่น ๆ อีก 2 พระองค์ได้รับตำแหน่งกษัตริย์ คือ เปแปง (Pepin) ได้ปกครองดินแดนตะวันตก ปัจจุบัน คือ ประเทศฝรั่งเศส หลุยส์แห่งเยอรมัน (Louis, The German) ได้ครองดินแดนตะวันออก ปัจจุบันคือประเทศเยอรมัน ดินแดนอื่น ๆ เป็นของจักรพรรดิโลธาร์ คือ ดินแดนตอนกลางส่วนใหญ่ ได้แก่ ประเทศอิตาลี โอรสทั้ง 3 พระองค์ จะเป็นประมุขมีอำนาจเด็ดขาดในเฉพาะส่วนที่เป็นอาณาจักรของพระองค์เท่านั้น แต่กษัตริย์เปแปงแห่งฝรั่งเศสและกษัตริย์หลุยส์แห่งเยอรมันจะต้องขึ้นตรงต่อจักรพรรดิโลธาร์ ในฐานะประเทศราช และต้องปรีกษาข้อราชการในบางเรื่อง เช่น การประกาศสงคราม ยุติสงคราม การเสกสมรส การเข้าเฝ้าถวายบรรณาการ การขอคำปรึกษาในการปกครอง ถ้ามีความขัดแย้งกัน ต้องเรียกประชุมสภาขุนนาง

ต่อมาใน ค.ศ. 838 กษัตริย์เปแปงสิ้นพระชนม์ พระราชบิดาคือพระเจ้าหลุยส์ผู้ใจบุญ ได้ให้อาณาจักรแฟรงก์ตะวันตก แก่โอรสองค์สุดท้ายที่มีกับมเหสีอีกองค์หนึ่งคือ ชาร์ลหัวล้าน (Charles, The Bald) ต่อมา ใน ค.ศ. 840 พระเจ้าหลุยส์ผู้ใจบุญสิ้นพระชนม์ จักรพรรดิโลธาร์ขึ้นครองราชย์เป็นจักรพรรดิโลธาร์ที่ 1 (ค.ศ. 840-855) ได้ทำสงครามกับพระอนุชา มีผล

¹Thompson, PP.281.2.

ทำให้กษัตริย์หลุยส์แห่งเยอรมัน และกษัตริย์ชาร์ลหัวล้านแห่งฝรั่งเศสได้ทำสัญญาเป็นไมตรีกัน ใน ค.ศ. 843 เรียกว่า “คำสาบานแห่งเมืองสเตรสเบิร์ก” (Oaths of Strassburg) กษัตริย์หลุยส์แห่งเยอรมันทรงสาบานเป็นภาษาโรมานซ์ (Romance) ซึ่งเป็นภาษาของพลเมืองที่กษัตริย์ชาร์ลหัวล้านปกครอง ปัจจุบันคือภาษาฝรั่งเศส ส่วนกษัตริย์ชาร์ลหัวล้านทรงกล่าวสาบานเป็นภาษาติวตอติก (Teutonic) คือ ภาษาเยอรมัน ซึ่งเป็นภาษาของพลเมืองที่กษัตริย์หลุยส์แห่งเยอรมันปกครอง คำสาบานมีใจความสำคัญว่า “กษัตริย์ทั้งสองพระองค์ จะช่วยเหลือซึ่งกันและกันถ้าฝ่ายใดมีสงครามหรือถูกรุกราน” ในที่สุดจักรพรรดิโลธาร์ที่ 1 ต้องยอมให้มีการแบ่งอาณาจักรแฟรงก์ใหม่ ใน ค.ศ. 843

2. สนธิสัญญาแวร์ดัง ค.ศ. 843 (Treaty of Verdun)¹

ตามสนธิสัญญาแวร์ดัง ค.ศ. 843 มีการตกลงแบ่งอาณาจักรแฟรงก์ของราชวงศ์คาโรลิงเจียนออกเป็น 3 อาณาจักร คือ จักรพรรดิโลธาร์ได้ราชอาณาจักรกลาง คือ ส่วนใหญ่ของอิตาลีพร้อมกับตำแหน่งจักรพรรดิ กษัตริย์หลุยส์แห่งเยอรมันได้ดินแดนตะวันออกของแม่น้ำไรน์ ส่วนใหญ่ของเยอรมนี และกษัตริย์ชาร์ลหัวล้านได้ดินแดนตะวันตกของแม่น้ำไรน์จนถึงสเปน ส่วนใหญ่ของฝรั่งเศสและสเปน โอรสทั้งสามของจักรพรรดิหลุยส์ผู้ใจบุญได้ให้สัตย์สาบานว่า จะเคารพสิทธิและรักษาความสามัคคีซึ่งกันและกัน

ความสำคัญของสนธิสัญญาแวร์ดัง

1. ความเป็นเอกภาพของอาณาจักรแฟรงก์แห่งราชวงศ์คาโรลิงเจียนสูญสลายไป เพราะจักรพรรดิโลธาร์ไม่มีอำนาจเข้มแข็งพอที่จะควบคุมกษัตริย์อีก 2 พระองค์ได้ ทำให้เกิดมีอาณาจักรขึ้น 3 แห่ง มีศูนย์กลางอำนาจ 3 แห่งเช่นกัน ได้แก่ จักรพรรดิโลธาร์ได้ครองอิตาลี มีศูนย์กลางอำนาจอยู่ที่แคว้นลอมบาร์ด กษัตริย์หลุยส์แห่งเยอรมันได้เยอรมนี มีศูนย์กลางอำนาจอยู่ที่แคว้นบาวาเรีย และกษัตริย์ชาร์ลหัวล้านได้ฝรั่งเศส มีศูนย์กลางอำนาจอยู่ที่แคว้นอควิแตน อาณาจักรทั้ง 3 แห่งปกครองชนเผ่าต่าง ๆ กัน ตามสนธิสัญญาแวร์ดัง ไม่มีมาตรการใด ๆ กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างจักรพรรดิกับกษัตริย์ ในฐานะประเทศราชประมุขของแต่ละอาณาจักรมีอำนาจ และบารมีเท่าเทียมกัน

2. ความเสื่อมของทัศนคติเกี่ยวกับ “จักรวรรดิสากล” และสถาบันจักรพรรดิ ตามความหมายเดิม จักรวรรดิเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายใต้จักรพรรดิ กษัตริย์ทำหน้าที่เสมือนผู้ช่วยองค์จักรพรรดิตามภูมิภาคต่าง ๆ แต่ในสนธิสัญญาแวร์ดังเป็นการเสนอหลักการใหม่ว่าด้วย

---

¹Thompson, PP.281-2

อำนาจในจักรวรรดิ ทำให้ตำแหน่งจักรวรรดิโดยความหมายลง ษัตริย์ก็มีความสำคัญเท่าเทียมกับจักรพรรดิ ทั้งในด้านศักดิ์ศรีและอำนาจ โดยที่จักรพรรดิโลธาร์เอง ต้องยอมรับสภาพดังกล่าว เพราะไม่มีกำลังอำนาจที่จะบังคับษัตริย์แห่งอาณาจักรแฟรงค์ตะวันตก และตะวันออกได้ เพราะจักรพรรดิโลธาร์ยังต้องเผชิญศึกหลายด้านจากพวกซาราเซ็นทางใต้ และพวกไวคิงทางเหนือ

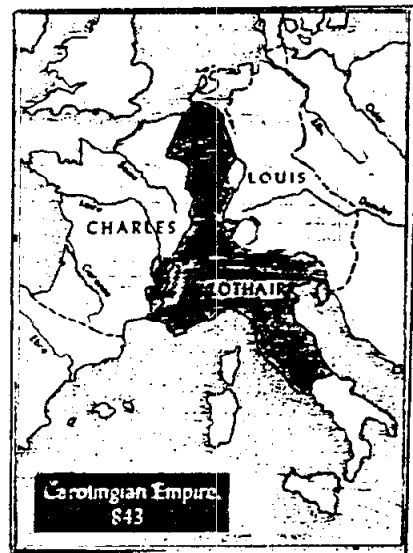

ภาพแผนที่อาณาจักรแฟรงค์ ตามสนธิสัญญาแวร์ดัง ค.ศ. 843

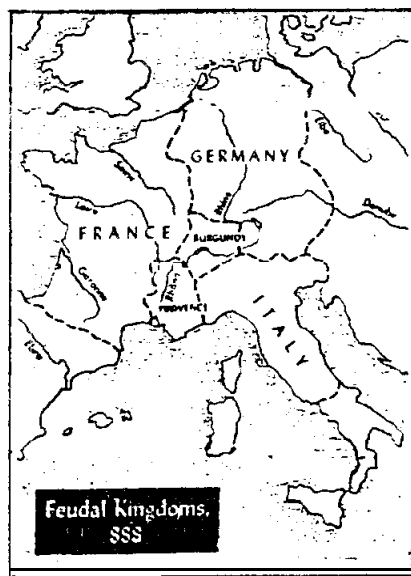

ภาพอาณาจักรชาร์เลอมาญ ค.ศ. 800

ภาพอาณาจักรคาโรลิงเจียน ค.ศ. 843

ภาพดินแดนฝรั่งเศส อิตาลี และเยอรมัน ค.ศ. 888

3. การสนับสนุนอำนาจเป็นเอกเทศต่อกันของกษัตริย์และจักรพรรดิ ถือได้ว่าเป็นการเริ่มวิวัฒนาการของความเป็นเอกเทศ ของภูมิภาคต่าง ๆ ที่มีพลเมืองหลายชาติ หลายภาษา หลุยส์แห่งเยอรมันปกครองดินแดนที่ประชาชนส่วนใหญ่พูดภาษาเยอรมัน ชาร์ลส์เป็นกษัตริย์ปกครองดินแดนที่ประชาชนส่วนใหญ่พูดภาษาฝรั่งเศส และโลธาร์ปกครองดินแดนที่ประชาชนส่วนใหญ่พูดภาษาอิตาลีและฝรั่งเศส ความแตกต่างทางด้านภาษา วัฒนธรรม และความ

เป็นไปทางการเมือง ทำให้เกิดความแตกแยกกันมากขึ้นในดินแดนที่เคยรวมเป็นจักรวรรดิคาโรลิงเจียนในที่สุด มีการเรียกชื่ออาณาจักรเหล่านี้ใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับพัฒนาการที่เป็นจริง คือ

ชาร์ลส์ เป็นกษัตริย์แห่งอาณาจักรแฟรงก์ตะวันตก หรือฝรั่งเศส

หลุยส์ เป็นกษัตริย์แห่งอาณาจักรแฟรงก์ตะวันออก หรือเยอรมัน

โลธาร์ เป็นกษัตริย์ที่ได้ตำแหน่งเป็นจักรพรรดิในอิตาลี

4. การแบ่งอาณาจักรพวกแฟรงก์โดยสนธิสัญญาแวร์ดัง เท่ากับเป็นการแบ่งแผนที่ทวีปยุโรปอย่างกว้าง ๆ ในปัจจุบันเป็นประเทศฝรั่งเศส เยอรมันและประเทศเล็ก ๆ ที่อยู่กลางระหว่างดินแดนทั้งสองนี้ ตั้งแต่ เดนมาร์ค เนเธอร์แลนด์ จนถึงอิตาลี รวมเรียกว่าอาณาจักรกลาง (The Middle Kingdom) ซึ่งรวมเอานครหลวงสำคัญ 2 แห่งไว้ด้วยกัน คือ โรม (เมืองหลวงเดิมของจักรวรรดิโรมันตะวันตก และศูนย์กลางของคริสต์ศาสนาในยุโรปตะวันตก) และเมืองเอกซ์ลา ซาเปิล หรือเมืองอาเคน (เมืองหลวงของชาร์ลเลอมาญ ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่า เป็นศูนย์กลางของจักรวรรดิคาโรลิงเจียนตลอดมา) ดินแดนทั้งสองนี้มีความสมบูรณ์แต่อ่อนแอ เพราะลักษณะทางด้านภูมิศาสตร์ของอาณาจักรที่มีรูปร่างเรียวยาว ถูกกระหนาบด้วยศัตรูทั้ง 2 ด้าน และเป็นที่ต้องการของประเทศฝรั่งเศสและเยอรมันเสมอ จนเกิดสงครามชิงดินแดนแห่งนี้อยู่เนือง ๆ จนถึงสมัยของสงครามโลกครั้งที่ 2

ความเสื่อมของอาณาจักรแฟรงก์แห่งราชวงศ์คาโรลิงเจียน

1. อาณาจักรกว้างขวางเกินไป การคมนาคมไม่สะดวก ป่าเขาเป็นอุปสรรคในการติดต่อ แต่ท้องถิ่นมีความแตกต่างกัน แต่การที่อาณาจักรแฟรงก์รวมตัวกันอย่างเข้มแข็งได้ เพราะความสามารถส่วนพระองค์ของพระเจ้าชาร์ลเลอมาญ

2. ประเพณีการสืบสันตติวงศ์ และการแบ่งที่ดินให้เป็นมรดกแก่ทายาทชาย ทำให้เกิดการแย่งอำนาจกันในระหว่างทายาท ซึ่งแต่ละครั้งที่มีสงคราม บรรดาพวกเจ้าและขุนนางได้รับที่ดินและทรัพย์สินสมบัติเพิ่มขึ้น ทำให้อำนาจของขุนนางเพิ่มมากขึ้นในท้องถิ่น ขณะเดียวกันอำนาจของกษัตริย์ในส่วนกลางลดน้อยลง

3. ที่ดินมีความสำคัญในการปกครอง เพราะเป็นปัจจัยสำคัญที่เพิ่มพูนฐานะทางเศรษฐกิจสถานภาพจากสังคมและการเมือง ตลอดจนการเลี้ยงดูทหารและบริวาร ขุนนางจึงพยายามหาทางเพิ่มพูนที่ดินให้มากขึ้น เมื่อนานวันเข้ากษัตริย์ไม่สามารถควบคุมอิทธิพลของขุนนางท้องถิ่นได้

ดูเหมือนว่า อำนาจของกษัตริย์ลดลงและยิ่งลดลงมากขึ้นเมื่อกษัตริย์ต้องบริจาคที่ดิน และทรัพย์สิน ส่วนพระองค์ ให้แก่ทหารและขุนนางที่ช่วยเหลือกษัตริย์

4. การแย่งชิงอำนาจระหว่างจักรพรรดิกับสันตะปาปา ทำให้อำนาจของกษัตริย์และ อาณาจักรอ่อนแอลง

5. การรุกรานของศัตรูภายนอก ได้แก่ พวกชาวเหนือหรือพวกไวกิง พวกแมกยาร์ และพวกมุสลิม ทำให้ประชาชนได้รับความลำบากและเดือดร้อนมาก จึงหันมาพึ่งขุนนางใน ห้องถ้ำมากขึ้น และมองเห็นความสำคัญของกษัตริย์ที่อยู่ห่างไกลน้อยลง

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2

1. ให้นักศึกษาอธิบายความสำคัญของสนธิสัญญาแวร์ดัง ค.ศ. 843 ว่า มีผลต่อ ยุโรปอย่างไร
2. ให้นักศึกษาวาดแผนที่อาณาจักรแฟรงก์ตามสนธิสัญญาแวร์ดัง ค.ศ. 843

สรุป

อาณาจักรแฟรงก์นับได้ว่าเป็นดินแดนสำคัญที่พวกอนารยชนเผ่าแฟรงก์ได้รวบรวม จัดตั้งขึ้นให้เป็นปึกแผ่นอีกครั้งในยุโรป หลังจากอาณาจักรโรมันอันยิ่งใหญ่เสื่อมสลายไปใน ศตวรรษที่ 5 กษัตริย์ที่สำคัญได้แก่ กษัตริย์โคลวิสแห่งราชวงศ์เมโรวิงเจียน กษัตริย์เปแปง ที่ 3 และกษัตริย์ชาร์ลเลอมาญแห่งราชวงศ์คาโรลิงเจียนได้จัดการเมือง การปกครอง การ สงคราม เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ของพวกแฟรงก์ ให้เจริญก้าวหน้ากว้างขวางมากขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างอาณาจักรและศาสนจักรมีส่วนส่งเสริม และทำลายอาณาจักรแฟรงก์ สภาพโดยทั่วไปของยุโรปในศตวรรษที่ 8-9 ตลอดจนการแบ่งแยก อาณาจักรแฟรงก์ครั้งสำคัญ ๆ โดยเฉพาะสนธิสัญญาแวร์ดัง ค.ศ. 843 ในที่สุดอาณาจักรแฟรงก์ ก็เสื่อมสลายไป

การประเมินผลท้ายบทที่ 2

1. จงอธิบายความหมาย (Meaning) และความสำคัญ (Significant) ของคำต่อไปนี้
  - 1.1 Clovis
  - 1.2 Mayor of the Palace
  - 1.3 Salic Law
  - 1.4 Donation of Pepin
  - 1.5 Vita Hadriani
  - 1.6 Treaty of Verdun of 843
  - 1.7 Pope Leo III
  - 1.8 Co-Regent Emperors
  - 1.9 Missi Dominici
  - 1.10 Scabini
2. จงอธิบายบทบาทและผลงานสำคัญของกษัตริย์ต่อไปนี้
  - 2.1 กษัตริย์โคลวิส
  - 2.2 กษัตริย์เปแปงที่ 3
  - 2.3 กษัตริย์ชาร์ลเลอมาญ